

A group of white paper cutouts of human figures of various sizes, arranged as if climbing a set of stairs. The background is a soft gradient of orange and purple light.

ANALÝZA

**STAVU ROMSKÉ MENŠINY
ŽIJÍCÍ NA ÚZEMÍ
MĚSTSKÉ ČÁSTI PRAHA 3**

**Norway
grants**

Praha / / /

Zpracovatel:
ACoRD CZ, z.s.
Bozděchova 99/6
400 01 Ústí nad Labem

Tým zpracovatelů:
Jakub Benda
Dagmar Bělíková
Ladislav Marek
Zuzana Skříčková

OBSAH

1	METODIKA A CÍLE ANALÝZY	5
1.1	Metodika analýzy	6
	Cílová skupina	6
	Struktura analýzy	6
	Stanovené výzkumné oblasti pro zjišťování potřeb	6
	Průběh zpracování	7
	Technika / metoda	7
2	SOCIÁLNĚ-EKONOMICKÝ KONTEXT ÚZEMÍ	11
2.1	Úvod	12
	Základní informace	12
	Příslušnost k romské menšině	12
	Vyloučené lokality	14
2.2	Bytová situace	15
	Dostupnost bydlení	15
	Cena bydlení	16
3	KVALITATIVNÍ VÝZKUM: ZJIŠŤOVÁNÍ POTŘEB CÍLOVÉ SKUPINY	17
3.1	Shrnutí výstupů ze šetření	18
	Zástupci romské menšiny z Prahy 3	18
	Zástupci proromských organizací, institucí a dalších subjektů, které spolupracují s romskou komunitou v Praze 3	26
4	KVALIFIKOVANÝ ODHAD POČTU OSOB ROMSKÉ NÁRODNOSTI NA ÚZEMÍ MĚSTSKÉ ČÁSTI PRAHA 3.....	31
4.1	Kvalifikovaný odhad počtu osob romské národnosti	32
	Český statistický úřad	32
	Zpráva o stavu romské menšiny v České republice za rok 2021	32
	Kvalifikovaný odhad zástupců organizací	33
5	ZÁKLADNÍ ZJIŠTĚNÍ A DOPORUČENÍ.....	34
5.1	Základní zjištění	35
	Odhad počtu osob romské národnosti na Praze 3	35
	Šance romské menšiny na uplatnění	35
	Vztah k městské části Praha 3	35
	Bydlení	35
	Vzdělávání	36
	Dostupnost sociálních služeb a pomoci, nabídka volnočasových aktivit	36
5.2	Doporučení.....	37
	Oblast vzdělávání	37
	Oblast bydlení	37
	Oblast sociálních služeb a další pomoci, nabídka volnočasových aktivit	38
6	ZDROJE DAT A LITERATURA.....	39
7	PŘÍLOHY	42
	PŘÍLOHA 1: Design výzkumu – Rozhovory se zástupci proromských organizací a dalších institucí	43
	PŘÍLOHA 2: Design výzkumu – Rozhovory se zástupci cílové skupiny	45

SEZNAM TABULEK, GRAFŮ, OBRÁZKŮ A MAP

Tabulka 1: Harmonogram zpracování	7
Tabulka 2: Technika / metoda zpracování.....	7
Tabulka 3: Přehled realizovaných rozhovorů se zástupci institucí a organizací.....	8
Tabulka 4: Informace k rekrutaci respondentů a realizovaným hloubkovým rozhovorům se zástupci romské menšiny	9
Tabulka 5: Počet osob, které se přihlásily k romské národnosti dle SLBD v letech 1991-2021	13
Tabulka 6: Obydlené byty podle právního důvodu užívání	15
Tabulka 7: Technika / metoda zpracování.....	32
Obrázek 1 Index cen nemovitostí – referenční index.....	16

SEZNAM ZKRATEK

ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
HMP	Hlavní město Praha
MČ	Městská část
MŠ	Mateřská škola
ZŠ	Základní škola
SLDB	Sčítání lidu, domů a bytů
ÚMČ	Úřad městské části

1

METODIKA

A CÍLE

ANALÝZY

1.1 METODIKA ANALÝZY

Cílová skupina

Zástupci romské menšiny žijící na území Prahy 3 a zástupci proromských organizací, institucí a dalších subjektů přicházejících do styku s romskou komunitou z Prahy 3.

Struktura analýzy

- Kvalitativní výzkum – zjišťování potřeb cílové skupiny
- Kvantitativní výzkum – analýza dostupných dat a kvalifikovaný odhad počtu osob cílové skupiny
- Vyhodnocení zjištěných dat a návrh opatření

Stanovené výzkumné oblasti pro zjišťování potřeb

- Vzdělávání dětí
- Diskriminace a pocit bezpečí
- Bydlení
- Ekonomická situace rodiny (zaměstnanost včetně druhů zaměstnání, zadluženost apod.)
- Přístup a spokojenost se zdravotnictvím
- Přístup a spokojenost se sociálním systémem
- Přístup a spokojenost se sociálními službami
- Situace v naplňování potřeb v jiných oblastech
- Spokojenost s životem v Praze 3
- Plány do budoucna
- Jaká je dle obyvatel Prahy 3 (Romů) spokojenost se životem na území Prahy 3 v porovnání s jinými městskými částmi?
- Odhad počtu zástupců cílové skupiny (Romů) z pohledu respondentů

Definice potřeby pro účely výzkumu

Absence či nedostatek (zdraví, pomůcek, pomoci, sociálních vazeb, finančních prostředků atd.), jež přispívá, nebo vede k nepříznivé sociální situaci dané osoby, pocitu ohrožení apod. Služby poskytované veřejným sektorem (např. zdravotní nebo sociální služby) lze považovat za jednu z možných cest (nikoliv však jedinou), jak tyto potřeby uspokojovat.

Průběh zpracování

Tabulka 1: Harmonogram zpracování¹

Krok	Doba zpracování
Finalizace metodiky výzkumu	8/2023
Sekundární analýza	8–10/2023
Rekrutace respondentů	9/2023–1/2024
Výzkumné rozhovory	9/2023–2/2024
Zpracování analýzy	12/2023–2/2024

Technika / metoda

Tabulka 2: Technika / metoda zpracování

Typ výzkumu	Cíl	Technika
Kvalitativní: Zástupci romské menšiny z Prahy 3	<ul style="list-style-type: none">• Zjistit:<ul style="list-style-type: none">○ Jaké potřeby (definice pojmu pro potřeby výzkumu viz výše) identifikují členové romské komunity žijící na území Prahy 3 v těchto oblastech:<ul style="list-style-type: none">▪ Vzdělávání dětí▪ Diskriminace a pocit bezpečí▪ Bydlení▪ Spokojenost s životem v Praze 3▪ Ekonomická situace rodiny▪ Dostupnost a spokojenost se zdravotnictvím▪ Dostupnost a spokojenost se sociálním systémem a sociálními službami.	<ul style="list-style-type: none">○ Polostrukturované, hloubkové řízené rozhovory – individuálně vedené tazatelem.○ Principy (etická pravidla) výzkumu:<ul style="list-style-type: none">▪ Poučený/informovaný (pasivní) souhlas▪ Svoboda odmítnutí odpovídat▪ Anonymita při zpracování výpovědí○ Forma: telefonická a osobní.○ Rekrutace respondentů:<ul style="list-style-type: none">▪ Ve spolupráci se zástupci MČ Praha 3 a proromských organizací, institucí a dalších subjektů přicházejících do styku s romskou komunitou z Prahy 3.▪ Důraz byl kladen na zachování diversity respondentů z romské komunity (různé věkové skupiny, rodinné situace, vzdělání, zaměstnání atd.).

¹ Na základě dohody zadavatele a zpracovatele byl prodloužen časový harmonogram zpracování Analýzy do 15.2.2024.

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Poznámka ke zvolené metodě a interpretaci výstupů: Získané informace a popisované zkušenosti nemusí vždy odpovídat reálným faktům a reálné situaci na MČ Praha 3. Získané informace je třeba vnímat jako osobní postoje a projevy dotazované osoby, které jsou ovlivněny kontextem zcela jedinečné životní situace dotazovaného, jeho hodnotovým systémem, individuálním přístupem k informacím a mnoha dalšími okolnostmi. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Realizace rozhovorů: 09/2023–02/2024. ○ Zpracování: Záznamy z hloubkových rozhovorů byly převedeny do písemné podoby. V rámci transkripce došlo pouze k částečnému očištění od dialektu a chyb ve větné skladbě. Důvodem pouze částečného „vyčištění“ byla snaha zachovat maximální autenticitu výpovědí, přičemž ale primární důraz byl kladen na obsahově – tematickou rovinu získaných informací. <p>Design výzkumu – viz příloha</p>
<p>Kvalitativní rozhovory se zástupci proromských organizací, institucí a dalších subjektů přicházejících do styku s romskou komunitou z Prahy 3</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Cílem bylo zjistit: <ul style="list-style-type: none"> ○ Jak vnímají zástupci proromských organizací na území Prahy 3: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Dostupnost zdravotnických služeb pro cílovou skupinu ▪ Dostupnost a využitelnost sociálního systému pro cílovou skupinu ▪ Dostupnost sociálních služeb ○ Kvalifikovaný odhad počtu členů romské minority na území Prahy 3 ○ Jak vnímají zástupci proromských organizací na území Prahy 3 dostupnost a případné bariéry pro členy romské minority na území Prahy 3 v těchto oblastech: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Vzdělávání dětí ▪ Bydlení ○ Jaké konkrétní znaky diskriminace vnímají zástupci proromských organizací na území Prahy 3 ve vztahu k cílové skupině. 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Polostrukturované, hloubkové řízené rozhovory vedené tazatelem. ○ Forma: telefonická, osobní a online. ○ Rekrutace respondentů: ve spolupráci se zástupci MČ Praha 3 budou osloveni zástupci proromských organizací, institucí a dalších subjektů přicházejících do styku s romskou komunitou z Prahy 3, kteří mají povědomost o situaci romské komunity na území MČ Praha 3. ○ Realizace rozhovorů: 09/2023-1/2024. ○ Proběhlo celkem 13 rozhovorů, kterých se účastnilo celkem 14 osob. <p>Design výzkumu – viz příloha</p>

Tabulka 3: Přehled realizovaných rozhovorů se zástupci institucí a organizací

Respondent	Organizace	Termín
Štefan Ličartovský	JULIUS, z.s.	13.10.2023
David Tišer	ARA ART, z.s.	16.10.2023
Štěpán Kavur	Buči z.s.	18.10.2023
Lucie Mudrová	R–Mosty, z.s.	26.10.2023
Pavel Ostap	ZŠ a MŠ Chelčického	3.11.2023
Pavel Bukáček	Teen Challenge International v ČR	6.11.2023

Veronika Polášková	ÚMČ Praha 3 – romský poradce, oddělení prevence a metodické podpory	6.11.2023
Martina Minhová	ÚMČ Praha 3 – OSPOD	10.11.2023
Lucie Hašková	Husitské centrum o.p.s.	10.11.2023
Zdeňka Hošková	ÚMČ Praha 3 – oddělení sociální práce	14.11.2023
Vladimír Beran	ÚMČ Praha 3 – odbor sociálních věcí	27.11.2023
Jan Holeček	Beztíže při DDM Praha 3 - Ulita	27.11.2023
Magdaléna Benešová	ÚMČ Praha 3 – oddělení bytů a privatizace	4.1.2024

Tabulka 4: Informace k rekrutaci respondentů a realizovaným hloubkovým rozhovorům se zástupci romské menšiny

Základní informace k rekrutaci	
Počet vytipovaných a oslovených zástupců romské menšiny	47 osob
Počet zrealizovaných rozhovorů/počet zástupců romské menšiny, kteří poskytli rozhovor	30 osob/30 zrealizovaných rozhovorů
Počet organizací aktivně zapojených do rekrutace	12 organizací
Obtíže spojené s rekrutací zástupců romské menšiny	

Ochota některých vytipovaných respondentů ke sdílení svých osobních životních zkušeností nebyla vždy vysoká, resp. ve chvíli, kdy byly předány kontakty tazatelům, část rozhovorů z různých důvodů nikdy neproběhla:

- respondent na sjednanou schůzku nedorazil nebo ji odvolal, další termín již nesjednal a přestal s tazatelem komunikovat,
- respondent se po prvním kontaktu přestal ozývat,
- vytipovaná osoba rozhovor přislíbila, s tazatelem do kontaktu však nikdy nevstoupila (vytipovaný nebral telefon ani neodpovídal na SMS),
- kontaktní údaje (telefonní čísla) byly nefunkční a s vytipovanou osobou se nedalo spojit.

S některými respondenty tazatelé opakovaně sjednávali termíny a rozhovor proběhl až na několikátý pokus.

V průběhu času bylo tedy třeba opakovat rekrutaci – ze stran organizací a institucí opětovně vytipovávat vhodné osoby s ochotou k rozhovoru, ze stran tazatelů opakovaně dojednávat podmínky a možnosti realizace rozhovorů. Původně plánovaný časový plán pro samotnou realizaci rozhovorů se tak prodloužil o cca 1,5 měsíce.

Základní informace o respondentech, kteří souhlasili s rozhovorem a sdíleli s tazateli své zkušenosti

Počet mužů 11

Počet žen 19

Věkové složení dotazovaných²		
9 osob ve věku 20-29 let (30 %)	8 osob ve věku 30-39 let (26,6 %)	4 osoby ve věku 40-49 let (13,3 %)
4 osoby ve věku 50-59 let (13,3 %)	3 osoby ve věku 60-69 let (10 %)	1 osoba ve věku 70+ let (3,3 %)

² U jedné osoby věk nebyl zjištěn.

2

SOCIÁLNĚ- EKONOMICKÝ KONTEXT ÚZEMÍ

2.1 ÚVOD

Základní informace

MČ Praha 3 je jednou z šesti městských částí hlavního města Prahy, které jsou zařazeny do druhé velikostní kategorie. Území MČ Praha 3 tvoří katastrální území Žižkova, část katastrálního území Vinohrady a malá část katastrálního území Vysočany a Strašnice. V současnosti podle ČSÚ žije na území městské části 79 237 obyvatel, s průměrným věkem 40,9 let³. MČ Praha 3 je jednou z nejhustěji osídlených městských částí Prahy. Hustota zalidnění činí 13 500 obyvatel na km².

Příslušnost k romské menšině

Jednou z nejpočetnějších menšin v České republice je romská menšina. Romská menšina je menšina výrazně se odlišující od majority svými antropologickými rysy, způsobem života, vyšší porodností a nerovnoměrným územním rozložením.⁴

Autorka Ševčíková uvádí ve své publikaci, že při snaze o zařazení Romů pod určitou ucelenou a vyhrazenou skupinu lze narazit na několik překážek, které tuto kategorizaci znemožňují.⁵

Jako klíčové faktory znemožňující klasifikaci uvádí značné hodnotové, jazykové, náboženské, historické a jiné rozdíly mezi jednotlivými romskými rody.

Romové netvoří homogenní společenství, ale skupinu diasporické povahy. Proto je třeba akceptovat romskou menšinu nikoli jako „jeden ucelený sociální systém, ale jako celou směs pospolitostí, podílejících se větší či menší měrou na vzájemné integraci a kooperaci“⁶. Příslušnost k romské národnostní menšině není v žádném veřejném informačním systému statistickým znakem. Jedinou informací o počtu a rozmístění příslušníků romské národnosti je Sčítání lidu, bytu a domů, v němž je možné se dobrovolně k vybrané národnosti přihlásit. Jak je známo, zde zjištěný údaj nedokumentuje skutečný počet a rozmístění příslušníků romského etnika, což představuje významnou komplikaci pro jakoukoliv analýzu, která má být realizována právě tříděním podle národnosti. Ovšem takovou analýzu to neznemožňuje, nicméně je třeba volit specifické cesty získávání a vyhodnocení informací. Je nezbytné používat více výzkumných metod, vzájemně porovnávat jejich poznatky a závěry, analyzovat data, zejména ze sociálních systémů, a hledat v nich možné vzájemné souvislosti. Většina poznatků má vzhledem k této situaci povahu diskusních vstupů a vyvolává další otázky, které je vhodné analyzovat.⁷

V roce 1991 při SLBD mohli Romové poprvé uvést romskou národnost. Možnosti využil pouze okolo 33 000 z téměř 150 000 Romů žijících v České republice. Podle výsledků SLBD v roce 2021 se k romské národnosti přihlásilo pouze 4 458 Romů. Ke kombinaci s další národností už ale 17 233 Romů. Z tohoto

³ Dle ČSÚ k 31.12.2022

https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31548&u=__VUZEMI__44__500097

⁴ŠEVČÍKOVÁ, Veronika. Sociokulturní a hudebně výchovná specifika romské minority v kontextu doby. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2003. Str. 28

⁵ŠEVČÍKOVÁ, Veronika. Sociokulturní a hudebně výchovná specifika romské minority v kontextu doby. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2003. Str. 30

⁶ŠEVČÍKOVÁ, Veronika. Sociokulturní a hudebně výchovná specifika romské minority v kontextu doby. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2003. Str. 30.

⁷Zmapování a analýzy sociální situace romské komunity na území hl. m. Prahy (Socioklub: sdružení pro podporu rozvoje teorie a praxe sociální politiky).

faktu lze tedy učinit závěr, že celkový počet Romů v České republice, kteří se přihlásili k romské národnosti, činí 21 691 obyvatel. Výše uvedené statistiky neodpovídají ale reálnému stavu, neboť velká část Romů nechává kolonku národnosti při sčítání nevyplněnou. Prvním důvodem, proč se Romové k romské národnosti nehlásí, je obava z možné rasové segregace. Druhým je fakt, že na základě dlouhodobě utvářené společné historie na společném území se přirozeně vytváří i společné národnostní cítění. Proto je tedy nutné počítat s rozdílným počtem osob, které se za Romy označují a které jsou takto vnímány svým okolím. Dle kvalifikovaných odhadů žije na území ČR cca 250 000 Romů.⁸

Dle statistických šetření vycházejících ze SLBD v letech 1991–2021⁹, docházíme k velmi podstatným informacím z hlediska zkoumání romské komunity, a to:

- počet občanů hlásících se k romské národnosti setrvale klesá, v posledním SLBD z roku 2021 se k romské národnosti hlásí 4 458 obyvatel v případě první národnosti, v případě kombinací národnosti přibude dalších 17 233 obyvatel.
- počet občanů neuvádějících národnost významně roste, a to na hodnotu 3 321 058 z celkových 10 524 167 v roce 2021. Tedy celkem 31,56 % obyvatel nevedlo národnost.

Tabulka 5: Počet osob, které se přihlásily k romské národnosti dle SLBD v letech 1991-2021

Rok	Celkem	česká	romská	neuveдено
1991	10 302 215	8 363 768	32 903	22 017
2001	10 230 060	9 249 777	11 746	172 827
2011	10 436 560	6 711 624	5 135	2 642 666
2021	10 524 167	6 033 014	4 458	3 321 058

Zdroj: ČSÚ

Lidé romského etnika v případě, že mají možnost se přihlásit k romské národnosti, této možnosti nevyužívají. V souladu s tímto můžeme identifikovat případná vysvětlení a to:

- strach z možné stigmatizace,
- neúčast na SLBD z důvodů složitosti on-line sčítání,
- nedosažitelnost osob žijících v sociálně vyloučených lokalitách.¹⁰

Romové bývají marginalizováni na základě svého odlišného kulturního původu a jejich kultura a hodnoty se považují za méně hodnotné a neslučitelné s hodnotami a kulturou majority. Politické vyloučení se projevuje především v tom, že se nepředpokládá, že by chodili volit.¹¹

⁸BĚLÍKOVÁ, Dagmara. Specifika Ústeckého regionu a postavení romské komunity v něm. Bakalářské práce, vedoucí Ivana Havlínová. Univerzita J.E. Purkyně v Ústí nad Labem, Katedra filozofie a humanitních studií.

⁹SLBD 2021 – Obyvatelstvo podle národnosti dostupné z <https://www.czso.cz/csu/scitani2021/narodnost>

¹⁰BĚLÍKOVÁ, Dagmara. Specifika Ústeckého regionu a postavení romské komunity v něm. Bakalářské práce, vedoucí Ivana Havlínová. Univerzita J.E. Purkyně v Ústí nad Labem, Katedra filozofie a humanitních studií.

¹¹SIROVÁTKA, Tomáš. Sociální exkluze a sociální inkluze menšin a marginalizovaných skupin. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií a Dobrý Nakladatelství Georgetown, 2004. Str. 117.

Všechny tyto druhy exkluze jsou posilovány symbolickou exkluzí, tedy systematickou stigmatizací a do různé míry i diskriminací Romů. Toto má za následek i to, že se Romové neztotožňují s národem, ve kterém žijí, protože se necítí být jeho součástí, ale současně se ani nepovažují za součást romského národa.¹²

S výše uvedenými teoretickými východisky zpracovatel této analýzy následně pracoval při výpočtu předpokládaného počtu osob romské národnosti na území městské části Praha 3 (viz kapitola č. 4.1).

Vyloučené lokality

Na území MČ Praha 3 se nenachází vyloučené lokality, tak jak jsou standardně charakterizovány, jakožto prostorová segregace (Marginalizace¹³). Jedná se pouze o jednotlivé činžovní domy, ubytovny¹⁴ nebo holobyty. Tyto domy jsou součástí běžné zástavby, bez prostorového vyloučení. *„Lze předpokládat, že většina v Praze žijících Romů bydlí v běžné městské zástavbě (činžovní domy, panelové domy) a procento těch, kteří k bydlení využívají nebo jsou nuceni využívat nabídky bydlení ve více či méně prostorově vyloučených ubytovnách a zahrádkářských koloniích, je třeba vzít na vědomí, ale chápat ho jako nikoli určující pro převažující povahu bydlení Romů v hlavním městě.“¹⁵*

Dle indexu sociálního vyloučení¹⁶ patří hlavní město Praha (na úrovni jednotlivých městských částí se index sociálního vyloučení neměří) s hodnotu 11,0 za rok 2021¹⁷(na 30 bodové škále) do třetí nejvyšší kategorie (celkem jsou definovány 4 kategorie). Částečně je tato hodnota ovlivněna velikostí metropole (počtem obyvatel).

¹²NAVRÁTIL, Pavel, Romové v české společnosti: Jak se nám spolu žije a jaké má naše soužití vyhlídky, 1. vyd. Praha, 224 s. Výzkumné zprávy, 2003., Str. 35.

¹³ Marginalizace v sobě implicitně zahrnuje procesní stránku vydělování na okraj společnosti. Zachycuje v sobě vážný předpoklad, a sice, že člověk je ve společnosti odsouván na okraj bez vlastního přičinění, působením společenských procesů, které může jen těžko ovlivnit.

¹⁴ Nicméně ne ve všech ubytovnách žijí pouze sociálně vyloučení. Některé jsou určeny migrujícím pracovníkům či jako přechodné bydlení pro obyvatele, kteří nevykazují znaky sociálního vyloučení.

¹⁵ Zmapování a analýzy sociální situace romské komunity na území hl. m. Prahy (Socioklub: sdružení pro podporu rozvoje teorie a praxe sociální politiky). Evropský sociální fond [online], Dostupné z WWW: www.esfcr.cz.

¹⁶ Metoda měření sociálního vyloučení vyvinutá Agenturou pro sociální začleňování.

¹⁷ https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/Rozsah_SV_v_CR_2021_fin.pdf

2.2 BYTOVÁ SITUACE

Dostupnost bydlení

Dle údajů ČSÚ ze SLDB¹⁸ došlo na území MČ Praha 3 mezi lety 2011 a 2021 k navýšení počtu obydlených bytů (o 6 641 bytů). Z hlediska právního důvodu užívání v Praze 3 převládají nájemní byty, jejichž počet oproti roku 2011 mírně vzrostl (o 1 014 bytů). K podstatnému navýšení počtu obydlených bytů oproti roku 2011 došlo u druhé nejčastější formy užívání, kterou je osobní vlastnictví (o 3 698 bytů). Největší množství bytů disponuje dvěma (12 009 bytů) a třemi (11 894 bytů) obytnými místnostmi. Na jeden obydlený byt v roce 2021 tak připadalo průměrně 1,96 bydlících osob (průměr pro ČR činí 2,3 bydlících osob)¹⁹.

Celkový počet obydlených domů ve stejném období vzrostl o 53 (téměř výhradně se jednalo o bytové domy). Počet neobydlených domů v letech 2011 (98 domů) a 2021 (95 domů) je téměř beze změny. V absolutním vyjádření bylo v roce 2021 na území MČ Praha 3 celkem 3 140 domů, z toho bylo 3 045 obydlených. Přičemž absolutní většinu tvoří bytové domy (2 408 celkem, 2 387 obydlených).

Tabulka 6: Obydlené byty podle právního důvodu užívání²⁰

	SLDB 2021	SLDB 2011
Ve vlastním domě	951	857
V osobním vlastnictví	11 591	7 893
Družstevní	1 289	2 294
Jiné bezplatné užívání bytu	1 888	-
Nájemní/pronajatý	19 151	18 137
Jiný důvod užívání bytu	971	-
Nezjištěno	4 694	-
Celkem	40 535	33 894

¹⁸ <https://vdb.czso.cz/>

¹⁹ <https://vdb.czso.cz/>

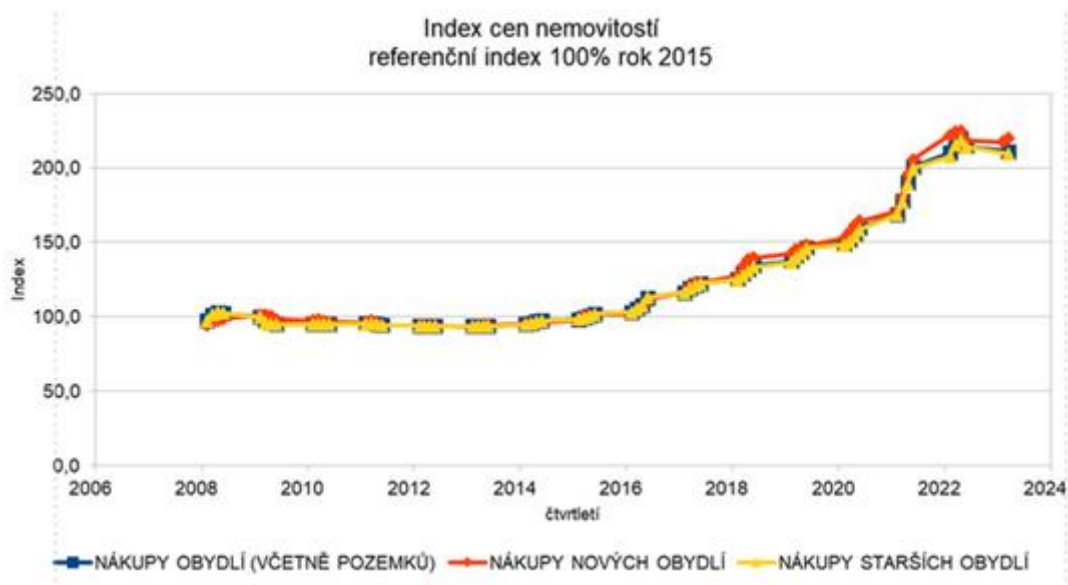
²⁰ <https://vdb.czso.cz/>

Cena bydlení

Dle statistických dat týkajících se vývoje indexů cen nemovitostí²¹ došlo v posledních letech k výraznému nárůstu cen nemovitostí. Z referenční cenové hladiny v roce 2015 na více než dvojnásobek v letech 2021, s maximem na úrovni 219 % ve třetím čtvrtletí v roce 2022 a s mírným poklesem na 211 % ve druhém čtvrtletí roku 2023.

Dle ČSÚ se v průměru kupní ceny bytů za m² v hlavním městě Praha se v letech 2019-2022 pohybují na částce 88 629 Kč za 1 m². V roce 2022 vzrostla cena za m² na částku 100 727 Kč²².

Obrázek 1 Index cen nemovitostí – referenční index

Zdroj: ČSÚ

Průměrná cena za m² za rok 2023 není známa, tudíž vycházíme z ceny za rok 2022. Developerské projekty bytů se prodávají za tržní cenu, předpokládáme tedy, že průměrná cena m² bude přes 100 000 Kč. Při této výši cena bytu o průměrné velikosti 60 m² stojí 6 mil. Kč. Tato výše ceny za byt může být obtížně dostupná i pro střední příjmovou skupinu obyvatel.

Je tedy možné říci, že pořizovací náklady nemovitostí v hlavním městě Praze jsou značné i pro běžnou populaci, natož pro osoby, které se potýkají s jakýmkoliv sociálním vyloučením nebo znevýhodněním.

Bydlení v určitých lokalitách bezesporu určuje svým způsobem i sociální status. Praha 3 vzhledem k svému atraktivnímu umístění a blízkosti k centru města není výjimkou. Nová bytová výstavba tyto skutečnosti promítá i do cen za dané nemovitosti. Z Prahy 3 se stala žádaná lokalita, která je atraktivní pro nové obyvatele s vyšším sociálním statutem.

²¹ <https://www.czso.cz/csu/czso/indexy-cen-bytovych-nemovitosti-2-ctvrtleti-2023>

²² <https://www.czso.cz/csu/czso/ceny-nemovitosti-2019-2021>

3

KVALITATIVNÍ

VÝZKUM:

ZJIŠŤOVÁNÍ POTŘEB CÍLOVÉ SKUPINY

3.1 SHRNUÍ VÝSTUPŮ ZE ŠETŘENÍ

Zástupci romské menšiny z Prahy 3

Jak se žije dotazovaným zástupcům romské menšiny na Praze 3:

- Část dotazovaných se na „Žižkově“ **narodila a žily zde již předchozí generace** jejich rodin. Část dotazovaných přišla na Prahu 3 v dětství. Někteří se přistěhovali z jiné části Prahy, další přišli z jiných částí republiky (případně Slovenska). Často zazníval jistý až patriotismus a významná spjatost s „Žižkovem“. *„Naprostá spokojenost. Žiji zde celý život, přistěhovali se sem rodiče již v 50. letech.“ „Mně se tady žilo vždycky dobře.“ „Spokojenost s životem na Praze 3, bydleli zde již rodiče a prarodiče. Nedokáží si představit, že bych bydlel jinde.“ „Žiji celý svůj život na Žižkově a mám ho ráda.“*
- Respondenti, kteří prožili významnou část života na Praze 3, byli schopni reflektovat změny, které se během jejich života na městské části odehrály. Často zaznívala i **nostalgie spojená například s vymizením komunitního života romské menšiny**.
- Dotazovaní často komentovali **odchod a úbytek významného procenta žižkovských Romů** – ať již na jiné městské části (často zmiňovaná Praha 14, Černý Most), do jiných částí republiky a ve velké míře i do zahraničí. *„Žižkov se změnil, dřív byl takový živý, veselý. Když jsem šla dříve tam dole, kde jsme bydleli, tak jsem furt potkávala známé, furt bylo koho zdravít. To už tak není. Teď jsou celé rodiny pryč, v cizině. Hodně lidí také odešlo na Černý Most.“ „Žižkov dávno není to, co byl. Praha 3 všechny cikány ze Žižkova vystěhovala, pryč, na Prahu 14, do Vysočan. Šli pryč ze sociálních bytů. Dneska už je všechno pryč.“*
- Opakovaně popisovaná byla **změna přístupu policie** vůči Romům. *„V něčem byl rasismus horší, to se zlepšilo, něco je blbý i teď. Je to tady ale úplně jiný, než když jsme byli malí. Třeba s policajtama už nemám takový problémy, jako dřív. Dřív, to mě několikrát sebrali. Úplně za nic. Tak to už se neděje.“ „Dřív bych policii nevolala, když bych byla v ohrožení. Ale pravda, že dnes už asi ano. Takhle otevřeně zle už si k nám nedovolí se chovat.“*
- Dotazovanými byla často zmiňována **čistota, resp. nepořádek na ulicích**. *„Jako obyvateli mně akorát vadí, že je na ulicích bordel. Vajgly, plechovky. Chtělo by to zaměstnat zametače.“ „Praha 3, to je téma chodníky. Všude hovna. Ale zase ... je víc čisto, než bývalo kdysi.“*
- Jako velmi uspokojující hodnotí dotazovaní **dostupnost do centra města a dostupnost obchodů**. Jiní dotazovaní ale naopak vnímají, že se snížila nabídka maloobchodníků. *„Dříve tu bylo hodně malých obchůdků – mlékárny, zelenina, mléčné bary, řeznictví, oblečení, obuv atd. Teď jsou pouze vietnamské obchody a velké obchodáky. Není kam si zajít na zákusek nebo to jsou kavárny, kde je to ale hodně drahé. Dřívější mléčné bary, kde i my, romské děti, jsme si kupovaly něco dobrého, nejsou.“*
- Někteří dotazovaní vnímají pozitivní posun v přítomnosti většího množství cizinců na městské části. *„Žižkov se za krátkou dobu hodně změnil, teď zde žije hodně cizinců. Kdysi jsme žili na Husinecké, bylo mi 16, tam se mi nelíbilo. Teď je to lepší. Je to tu více multikulturní.“*
- Jedním ze specificky dotazovaných témat byl **pocit bezpečí nebo případná ohrožení**, která dotazovaní na městské části vnímají. V naprosté většině dotazovaní konstatovali, že pokud se necítí na Praze 3 bezpečně, nesouvisí to nikterak s jejich etnicitou. *„To, že jsem Romka asi nehraje roli, když bych měla jít sama po ulici. Spíš jako žena mám strach, není to příjemné,*

potkat třeba podnapilé lidi.“ „Spojovací, tam se shromažďují bezdomovci. Na Ohradě, tam se vyhýbám parku. Ta místa jsou nepříjemná, ale neznamena to, že bych se bál. A už vůbec se to netýká romství, to si nemyslím, že by mě tam otravovali, kvůli romství.“ „Zhoršuje se bezpečností situace – drogově závislí, kriminalita, násilné přepadávání.“ „Park Vítkov, je tam hodně bezdomovců. Není to tam příjemné místo.“ „Já jsem se dřív nebála chodit ven, naši rodiče se nebáli nás pustit ven. Nikdy jsem jako mladá neměla strach chodit po Žižkově. Ale teď ... Tady na tom Žižkově je tolik feťáků, Ukrajinců – mužských, když se opijí muži, tak jsou strašně zlí. A fakt, tady je to jeden feťák vedle druhého.“ „Dolní Žižkov ano, v noci se necítím bezpečně, například Roháčova ... ale také jsem zažila verbální útok u Billy od opilých Ukrajinců ("cikánský zmrde").“

- Opakovaně byly dotazovanými zmiňovány konfliktní situace, které vnikají při setkání zejména s **muži z Ukrajiny**. „Problém jsou Ukrajinci. My, Romové jsme pro ně pól. Třeba tady v parku na Vítkově, tam je kupa Ukrajinců, tak tam je to zlé. Tam nechodíme.“ „Teď aktuálně ... Ohrožení kvůli Ukrajincům, hrozně chlastají, je tu hodně barů, je to tady teď šílené.“ „Hodně lidí říká, že Ukrajinci jsou vysazení na Romy. Mně se to osobně nestalo.“ „Trochu špatná je teď situace kvůli Ukrajincům. Chodí tady po Žižkově hodně opilých, agresivních Ukrajinců.“
- I v oblasti bezpečí vnímají někteří **posun k lepšímu**. „Dřív to na Žižkově bylo horší, než je to teď. Heroin, toluen, blázní na ulicích. Teď je to lepší, než to bylo dříve. Kriminalita je tady ale pořád. Furt tu jezdí hasiči a policie, furt tu něco houká, ale netýká se to Romů.“
- Vnímání bezpečnosti na Praze 3 je ovlivněno **širokou škálou faktorů**, od infrastrukturních opatření (osvětlení v ulicích, dostatek strážníků v ulicích), přes komunitní iniciativy (centra, kde mohou děti trávit volný čas a nemusí být na ulici), až po osobní zkušenosti dotazovaných s diskriminací nebo agresivním chováním.

Jaké mají dotazovaní zástupci romské menšiny **zkušenosti s diskriminací**:

- **Zkušenosti dotazovaných s diskriminací** byly pestré. Někteří dotazovaní – snad kromě oblasti bydlení – žádnou významnou míru diskriminace spojenou se svou etnicitou nevnímají. „My jako rodina jsme nikdy problémy s diskriminací moc neměli.“
- **Značná část dotazovaných však byla schopna popsat zkušenosti a případy, kdy vnímali jednání druhých osob vůči sobě jako diskriminační**. V převážné většině šlo o jednotlivé situace, nikoliv systematickou dlouhotrvající diskriminaci. Často byly dotazovanými popisovány události, které proběhly v minulosti. Velmi shodné a dlouhotrvající zkušenosti s diskriminací vnímají a popisují respondenti v oblasti vzdělávání a zejména pak u tématu získávání bydlení.
- Jedna dotazovaná respondentka popisovala zkušenosti při nakupování: „Mívám občas nepříjemné zkušenosti při nakupování ... security mi chodí za zády a vidím, že předpokládá, že něco vezmu. Teď mám zrovna čerstvou zkušenost z obchodu. Nevzala jsem si košík, brala jsem jen 2 věci, nesla jsem je v ruce a sekuriťák za mnou prošel celý obchod. Tak to jsem si jistá, že je to proto, že je vidět, že jsem Romka.“
- Opakovaně zaznívaly zkušenosti s **diskriminačními postupy Policie ČR**. Podobné situace zažilo ve svém životě (nebo o nich vědí od známých a příbuzných) více dotazovaných, ve většině však nejde o aktuální „zážitky“. „Policie tady na Žižkově to je fakt hrůza. Předsudky, šílený přístup. Kluka mi sebrali policajti, když mu bylo 15 let. Přímo tady kousek, na Žižkově, šel na ulici ... hned klepeta, ruce na kapotu. Drželi ho 24 hodin, spletli si ho s někým jiným, bylo mu 15 let.“ „Bylo to tu hodně drsné, teď už je to lepší, ale furt to není úplně ideální. Například v 18 letech mě odvezli policajti za to, že jsem přecházel na červenou. Drželi mě na služebně, vysmívali se mi ... černá hubo, neznáš barvy.“

- Někteří dotazovaní byli schopni popsat i aktuální situace, kdy kvůli svému romství zažili (případně jejich blízcí) diskriminační chování. *„Moje ségry měly blbou zkušenost. Tady v parku pod Vítkovem je přepadli, okradli, byli to ukrajinský chlapi. Sebrali jim mobily. Ségry došly do hospody a prosily, ať zavolají policii. Policie jim to ale nevěřila. Osočili je, že si to vymyslely. Musel přijet otec a udělat pořádek. Policie tady na Žižkově má předsudky. Sice už ne jako dřív, ale furt Romy berou jinak.“*
- Někteří dotazovaní popisovali i diskriminaci a chování plné odsouzení mezi samotnými Romy. *„Vzhledem k tomu, že partner je Čech, tak děti se spíše setkávají s diskriminací od Romů, že jsou Češi. Ale dcera si to se spolužáky v 6 letech vyříkala ... chce kamarády, a ne řešit tyto hlouposti.“*

Jak vnímají zástupci romské menšiny **dostupnost a případné bariéry pro členy romské minority na území Prahy 3 v těchto oblastech:**

Vzdělávání dětí

- **Vzdělávání dětí, výběr vhodné školy, bezpečí dětí ve škole a obavy rodičů s tímto spojené je velmi významné téma,** které mezi romskými rodiči i prarodiči v rámci šetření a realizovaných rozhovorů rezonovalo. Diskuse a zkušenosti získané od zástupců romské menšiny ještě umocnil paralelně běžící proces transformace ZŠ Cimburkova. Naprostá většina dotazovaných tak měla potřebu se k transformaci ZŠ Cimburkova a celkově přístupu škol k romským dětem – často až velmi emotivně – vyjádřit.
- S tématem **transformace ZŠ Cimburkova** se značné části dotazovaných (zejména těch, kteří mají děti, vnoučata apod. ve věku povinné školní docházky) dotýkají **obavy až strach**. Obavy spojené s nejistotou, co čeká jejich děti v „normálních“ základních školách, jak si školy s příchodem romských dětí poradí, jak si rodiny poradí s komunikací a požadavky nových škol, jak budou jejich děti čelit případné diskriminaci a co s tím mají dělat oni jako rodiče. Obavy spojené s transformací ZŠ Cimburkova vychází také z faktu, že v Praze 3 žije stále značné množství členů romské komunity, kteří znají jen „segregaci“ v ZŠ Cimburkova (dříve ZŠ Havlíčkova, tzv. Havličák), případně rasismus a diskriminaci v jiných školách. Někteří mají jako jedinou možnost romskou školu, která je pro ně jakási „jistota“, že zde jejich dětem nebude ubližováno a že budou mezi svými. *„Rodič by měl mít právo si dát děti, do které školy chtějí. Ale ... Chápu ty rodiče, ty starší Romáky, kteří procházeli tím tuhým rasismem, který byl dříve dost. Oni si myslí, že Cimburka je pro jejich děti bezpečnější. Bojí se o své děti. Bohužel ... Kořený to má daleko. A táhne se to dále. Když ten systém pak dál funguje, tak se to propisuje do další generace.“* *„Ty mámy jejich mají strach. Tomu já rozumím. I když vědí, že je to tam na nic, že je tam nic nenaučí a že nemají pak žádnou šanci, tak stejně mají strach. Co s nima bude na normální škole, kdo je bude šikanovat, kdo jim bude nadávat?“*
- Někteří dotazovaní vnímají, že **nastavení v ZŠ Cimburkova, resp. obecně v segregovaných školách, nenabízí takové možnosti vzdělání a stojí na nízkých vzdělávacích standardech.** *„Cimburkova, to je děs. Nevytváří podmínky, aby z těch dětí něco bylo. V 9. třídě vyjdou ze školy a co z nich je? Kdo se z nich dostane veš? Co tam je za asistenty? Co umí? Ale zase to není tak, že jako Rom nemáte šanci ... moje dcera vystudovala vysokou školu, s manželkou jsme ji podporovali, vzdělání byla priorita ... takže jo, jde to, když v tom vidíte smysl.“* *„Můj syn chodí do Lupáčovky. Do Cimburkovy bych ho nikdy nedal! Tam jsou učitelky, co nejsou žádné učitelky. Nikdy to nevystudovaly. Učí tam holky, který se mnou samy vychodily na Havličák. Tak co asi tak můžou naučit?“*
- Někteří dotazovaní vnímají **„segregované školy“ jako něco, co by do dnešní doby již nemělo patřit.** Vůči zástupcům městské části Praha 3 pak mají očekávání, že situaci vyřeší. *„Já doufám,*

že to teď radnice rozsekne a ukončí. Mám v péči vnuka, je malý. Ale až půjde do školy, tak bych nechtěla, abych to musela rozhodovat já ... jestli normální škola nebo Cimburka. Prostě bych chtěla, aby bylo normální, že půjde do školy, která je nejbližší a ta škola nebude řešit, že je Rom.“

- Opakovaně ale zaznívala **obava, jak jsou nastaveny a připraveny jiné základní školy** na území městské části, přijmout a pracovat i třeba s větším počtem žáků jiného etnika. *„Myslím si, že je to dobrá cesta, aby chodily romské děti do ostatních běžných škol. Musí to ale klapat na těch školách. To je problém těch škol. Otázka a jako rodič bych se bála, jestli nebudou naštvaní na dalších školách, že musí přijmout větší počet romských dětí, které do teď chodily na Cimburka.“* „Tohle už pak všechno záleží, jak se k tomu postaví ty školy, jestli těm romským dětem tam někdo pomůže. To je to nejdůležitější teďka. Aby se toho dobře chytly ty školy. Měly by to umět. Vždyť maj ve třídách Ukrajince, Vietnamce, další cizince, tak by měly umět pomoci dětem s jinou národností.“
- Někteřím dotazovaným ale **model romské školy (jako je ZŠ Cimburkova) vyhovuje**. *„Mám svěřenu do péče svoji pravnučku (5 let), chodí do přípravné třídy v ZŠ Cimburkova. Změnu na waldorfskou školu nechci, raději bych jak to je.“* „Se školou (pozn. ZŠ Cimburkova) jsme spokojeni, nechceme dceru kvůli kamarádům po změně školy na Waldorfskou dávat jinam.“ „Zrušení bude velká chyba a škola bude chybět.“
- Někteří rodiče, kteří mají aktuálně děti (případně i prarodiče) **v ZŠ Cimburkova**, by vnímali jako dobrou cestu jakési **zkvalitnění podmínek a výuky ve škole**, a to při současném zachování zaměření školy na žáky z romského etnika. *„Já bych ještě udržela romskou základní školu. Ale je nutné obměnit učitele. Romská škola není nutně špatně. Může být třeba specifická tím přístupem k romství. Nastavit romistiku, romský jazyk, například. Ale ta škola v tuhle chvíli tak není postavena, není postavena na ničem výjimečném. Je to jen separace nechtěných dětí z normálních škol. Ale rodiče i děti musí mít na výběr. Ne tak, jak je to teď. Že je to separace. Do normální školy se rodiče i děti bojí.“*
- Část dotazovaných respondentů má **zkušenosti se segregací a rasismem** projeveným vůči jejich dětem nebo dětem z blízké rodiny **v „normálních, běžných školách“**. *„I normální školy, neromské školy jsou segregované.“* Jedna respondentka popisovala vlastní zkušenost, kdy její děti zažily v běžné škole diskriminační chování ze strany učitelů. Situace byla pro děti dlouhodobě neúnosná a rodina ji vyřešila tím, že děti přešly na ZŠ Cimburkova. *„Aktuální zkušenosti – známá dala děti z Cimburkovy do Jeseninky. Ale tam na ně ostatní tak útočili, že děti byly po týdnu úplně psychicky hotový.“* Jiný z respondentů, který popisuje zkušenost s rasismem na jiné základní škole, má ale pozitivní zkušenosti s vhodným řešením situace. *„Dcera zde byla jediná Romka ve třídě – zažila nadávky, ale ředitel zasáhl a poté bylo vše OK.“*
- Část dotazovaných má buď osobní nebo zprostředkovanou zkušenost, kdy **děti nebyly do „běžných“ škol přijaty**. *„Problém je tam, kde jsou například rodiče tmavší, mluví nespisovně, blbě česky. Nevezmou do školy děti kvůli rodičům. Většina dětí si to vezme špatně. Že jsou jen v cikánské škole. Že do jiný je nechtějí.“*
- Někteří dotazovaní mají ale i **velmi dobré zkušenosti** se vzděláváním vlastních dětí (či dětí z blízké rodiny) **v „běžných“ školách v Praze 3**. *„Dcera chodí do MŠ Pražačka. Ve třídě jsou 2 Romové a vše OK.“* „Škola Na Pražačce, tam jsou romští rodiče hodně spokojeni. Je hodně multikulturní, když tam mají romské dítě, tak z toho nemají strach.“ „Syna mám v normální školce. Syn sousedů v 1. třídě. Obě děti v normální škole a školce. Nemáme žádnou špatnou zkušenost. S ničím. Žádná diskriminace. Pravda je, že můj syn je světlý, na něm to nepoznáte. Chodí tam rád a my jsme spokojeni.“
- Někteří dotazovaní konstatovali, že mezi Romy je stále významná **část rodičů, pro které vzdělání není podstatné** a své děti k jeho získání nevedou. *„Spíše je problém na straně dětí*

a jejich rodičů, jak je motivují k potřebě získat vzdělání pro budoucí uplatnění v životě.“ „Já s nějakou diskriminací ve škole teď fakt zkušenost nemám. To někdo má spíše jako výmluvy. Třeba to ani v běžné škole nezkusili. Je to fakt jen na rodičích. Jestli se chtějí o dítě starat a někam ho vést ... Ale jo. Máme i v rodině členy, jejichž děti chodí do Cimburáčky. Mě prostě máma podpořila, platila mi soukromou střední. Je to o myšlení a přístupu rodičů.“

- Někteří dotazovaní se vyjadřovali k tomu, **co by podle jejich názoru mohlo pomoci romským dětem a jejich rodinám při vstupu (či přestupu) do běžných škol.** Některé rodiny (dotazovaní zástupci) konstatovaly, že osobně nepotřebují žádnou pomoc, jejich děti chodí do běžných škol a oni nevnímají žádnou potíže. U rodin, kde jsou ale se školní docházkou spojeny obavy, případně rodiny neumí dítě podpořit, je podle dotazovaných pomoc žádoucí. *„Pomohli by asistenti do rodin a peníze na tyto asistenty... Dát peníze do rodin, aby měly dětska pomůcky do školy, aby měly slušný oblečení. Mít tam ty asistenty, kteří rodičům pomůžou. Platit jim doučování, ať se učí práci na počítači, angličtinu ... ne furt jen si myslet, že romský děti "jen" tancují ... a to jim stačí. Furt se jim jen dávají kroužky tancování ... nesmysl.“ „Děti potřebují šanci. Proto se hodně lidí odstěhovalo do zahraničí. Tam mají dětska šanci.“*

Bydlení

- Téma dostupnosti bydlení pro zástupce romského etnika bylo napříč všemi dotazovanými nejvíce „silné“ a shodně bylo označováno jako **nejvýznamnější problém romské menšiny.**
- Často velmi **těžké a zdlouhavé cesty a pokusy** o získání vhodného bydlení byli schopni popsat **všichni respondenti, bez ohledu na věk, vzdělání, socioekonomické postavení.**
- Mezi všemi dotazovanými panovala shoda, že sehnat bydlení je pro Romy snad „nejtěžší disciplína“, kde se setkávají s **největší mírou předsudků a diskriminace.** *„Nejtěžší rasismus jsem pocítila, když jsem hledala bydlení. Rasismus je už v inzerátech. Ale netýká se to pouze Žižkova ... Tady na Žižkově je to stejné jako všude jinde. Když vidí, že jsme Romáci, tak je to bez šance. Já sama jsem s rasismem jako takovým problémem neměla, snad kromě školy. Fakt bych si nestěžovala... Ale co se týká bydlení, které jsem bohužel hledala nesčetněkrát, tak nemůžu říct nic dobrého... Kdyby vám aspoň řekli rovnou do telefonu, že to Romákům nepronajme. Ale když se někam táhnete, berete si volno z práce a pak vidíte, že stačí první pohled ... Vždycky už jsem řekla rovnou sama do telefonu, že jsem Romka. A tolik lidí bylo, co zavěsilo, a tolik co řeklo, tak se nezlobte.“ „Pro Romy je sehnat bydlení hodně těžké. Nakonec asi většina přistoupí na realitku. Podle mých zkušeností. To romství hraje obrovskou roli. Romům to trvá hodně dlouho. Z většiny jsou to spíše předsudky a stereotypy, co si lidé ve vztahu k Romům a bydlení myslí – že nebudou platit, že zničí byt atd. I když samozřejmě, i tací určitě jsou. Když jako Rom chcete domluvit podnájem, podstoupíte něco jako křížový výslech nebo výběrové řízení jako do práce ... Musíte se zpovídat a vysvětlovat, že vyděláte, že budete platit, že jste tiší atd.“*
- Velmi shodně popisují dotazovaní, že cesta k bydlení je dlouhá, plná **odmítnutí, odsouzení, frustrace, ponižujících dotazů a komentářů.** Opakovaně též zaznívala zkušenost, že často pomohla až osobní přímluva či záruka jiné (etnický) osoby. *„My jsme hledali vhodné bydlení hodně dlouho. Hledali jsme klasicky přes inzeráty a nic se nedařilo. Přemýšleli jsme i o cestě přes realitku. Ale to je finančně dost nákladné, realitka si bere provize, musíte mít velký finanční vklad na začátku. Náhodně jsme se pak dostali do bytu, ze kterého se kamarádka odstěhovala a doporučila nás. Majitelka je úplně v pohodě, s tím, že jsme Romové, nemá problém. Přesto si hodně prověřovala, zda pracujeme. Myslím, že u bílých by to tak nebylo. A vyptávala se té naší kamarádky, která se za nás něco jako zaručila.“ „Sháněli jsme byt, třeba 2 roky. Šli jsme se podívat ... ano, ano ... my se vám ozveme. A nikdo se neozval. Tam si myslím, že hrálo roli, že jsme Romové. Ale ... Těžko se to dokazuje. Lidé si dávají pozor, aby to neřekli otevřeně.“ „Lidi, Romové, jsou často zoufalí a jdou na špatnou stranu řešení. Ze zoufalství postupují blbě*

– podvádí, vymýšlí si, zhoršují svoji situaci, hrajou před úřadem divadlo. Ale oni často fakt už nevědí, jak si poradit, kde to bydlení sehnat.“

- **Jako extrémně náročnou popisují někteří dotazovaní situaci matek samoživitelek.** „Šílené situace jsou pro matky s dětmi, které nemají manžela. Azyly jsou přeplněné. Majitel řekne, jste sama, jak to chcete uplatit. Všude pro Praze azyláky plno.“ „Dcera má 5 dětí, 3 roky požádáno na magistrátu, na městské části, a pořád nic. Víím, že větší byty teď nejsou. Pro děti je to ale psychicky náročné... Ale pořád stále nic. Stále tlačí, furt se chodí ptát a furt ji říkají, že nemají. Zkouší i jiné městské části. Děti měla jednu dobu i v Klokánku.“ „Já jsem vyložena v situaci, že si neumím pomoci. Jsem sama s malou dcerou a nemám, jak si vydělat. A rezervy nemám. A nemám, kdo by mi z rodiny pomohl. Teď by mi fakt měla pomoci městská část.“
- **Někteří dotazovaní popisují svoji situaci jako patovou.** Na vlastní bydlení finančně nedosáhnou. Běžné nájemní bydlení se Romům obtížně shání, případně vyžaduje vysoké vstupní investice (kauce, provize realitní společnosti apod.). Nepříznivé je však pro mnohé i nastavení pravidel přidělování bytů městské části, které je zacíleno spíše na osoby se sociálními problémy (nezaměstnané, osoby s nízkými příjmy apod.). Běžný člověk, pracující a vydělávající, je odkázán na komerční trh s nájmy. „Ceny nájmu jsou obrovský a na koupi bytu se nedá vůbec dosáhnout... Žádali jsem o byt od Prahy 3, ale pravidla jsou nastavena spíše na nezaměstnané a bez příjmu, pracující jsou směřováni na tržní nájem. Pro nás s přítelkyní je pro žádání městského bytu prostě špatná výchozí situace – nemáme šanci dát dohromady body za sociální situaci. My oba pracujeme, máme příjem cca 40 tisíc dohromady. Takže pro úřad jsme ti, kteří to musí zvládnout sami, poradit si sami. Ale ... Úřady nevidí tu realitu, že nás jako Romy skoro nikde nechťejí ... myslí si, že to zvládneme sami.“ „Rádi by byt od Prahy 3. Mají požádáno již 3 roky a bez výsledku. Nyní by jim mělo zlepšit bodové hodnocení a zvýšit šanci na získání bytu rozhodnutí soudu o svěřeni pravnučky do péče.“
- **Nastavení bytové politiky městské části Praha 3** a samotné procesy a postupy výběru a přidělování městských bytů nebylo ze strany dotazovaných (až na výjimky) vnímáno nijak diskriminačně. „Myslím, že tady na Žižkově na bytáku není rasismus ... ale nesmíte být Demeterová, ty mají fakt zafixované. Měli kvůli nim šílené problémy ... Já, když jsem sháněla, tak jsem se odvolávala a musela jsem strkat různé posudky, z práce, od doktora. Že jsem ok, že nejsem ta špatná Demeterová a že se nemusí bát.“
- **Obrovský nárůst výše nájmu je také skutečnost, která v minulých letech zasáhla na území Prahy 3 značnou část místní romské komunity.** „Bydlení je tady strašně drahý. To je fakt těžký. To na Žižkově dřív nebylo.“ Finanční náklady spojené s bydlením jsou tak častým důvodem, proč Romové, kteří žili na městské části Praha 3 celý či větší část svého života, odešli. „Strašně moc lidí odsud kvůli tomu odešlo. Šli do menších měst, Most, Žatec. Tam jsou nízký nájem.“ „Nájem jsou obrovské a Romy nikdo nechce. Proto tady na Žižkově taky potkáte z 10 lidí, co tu bydleli, tak maximálně dva. Třeba naproti v domě bydlela teta, 35 let v jednom bytě. Pak se dům začal rekonstruovat už neměla šanci to uplatit.“
- Část dotazovaných také vnímá jako velmi problematické sehnat **vyhovující bydlení, zejména co se velikosti bytu týká.** „Ale je to maličké - 1+1 a protože synovi je už 13 let, žádali jsme o výměnu za větší. Městská část ale bohužel několikrát odmítla.“ „Nás by jako velkou rodinu nikam nevzali (pozn. 6 osob). Máme byt od úřadu, 1+1.“ „Bydlím Biskupcova ulice, bydlím v přízemí, kolem jsou vinárny, strašný randál. Přízemní byt, pod úrovní ulice, je tu zima, v létě se zase nedá větrat. Ale musela jsem to vzít. Byla jsem těhotná, sama... Byt má soukromého majitele. Ale je tak strašný, že do něj nemohl nikoho sehnat.“
- Dotazovaným, kterým se podařilo sehnat vyhovující bydlení, popisují jako rozhodující faktory **vytrvalost, štěstí a náhodu.** „Hledali jsme dlouho ... aktuální byt jsme sehnali nakonec

za 10 minut. Přes S-Reality. Volal jsem na inzerát, okamžitě prohlídka, majitelka neměla s Romy problém."

- Specificky problematická je i **situace pro romské studenty**, kteří přichází do Prahy za studiem. „Jako student Rom máte xkrát nižší schopnost najít byt. Pokud nedosáhnete na kolej, máte mizivou šanci.“
- Opakovaně též zazněla zkušenost, že při hledání komerčního nájmu je extrémně zásadní, jak moc jsou na dané osobě **viditelné známky a znaky romství**. „Často záleží, jak vypadáte. Když na vás není moc poznat, že jste Rom, tak pak máte nějakou šanci. Na kom to není poznat, tak to někdy nepřizná, že je Rom. Protože pak by neměl šanci bydlení sehnat.“
- Někteří dotazovaní vnímají, že ze strany městské části a ze strany státu je **významná podpora jiných skupin, než jsou Romové**. Mají pocit, že šance Romů sehnat bydlení – ať již sociálního nebo komerčního charakteru – se snížily spolu s příchodem lidí prchajících před válkou na Ukrajině. Někteří vnímají ze strany městské části větší podporu a preferenci osob z Ukrajiny, před Romy. „Pomáhá se Ukrajincům. Kdo jim pronajme byt, tak má ještě příspěvek 5 tisíc. To se pro Romáky neudělá. Že by takhle finančně podpořili. Ale to není jen tady na Žižkově, to je celkově.“ „Sociálních bytů je málo, azyláků, ubytoven a hostelů ..., a vše je zaplněno. A situace se ještě zhoršila s příchodem ukrajinských migrantů.“ „Romové dřív bydleli v obecních bytech. Ale na radnici jsou rasisti ... strašný rasisti. Jenom se furt chválí, ale cikány tu nechťejí. Cikán tady nedostane obecní byt, Ukrajinec jo. Romáci furt musí někam pravidelně chodit, furt se někde doprošovat.“

Jak vnímají zástupci Romské menšiny **dostupnost sociálních služeb pro cílovou skupinu na území MČ Praha 3:**

- Mezi respondenty veskrze panovala shoda, že v Praze 3 jsou k dispozici kvalitní a potřebné sociální služby a programy, které dokáží reagovat na potřeby romského etnika. Jako velmi potřebné byly zmiňovány preventivní služby a programy pro děti a mládež (a to nejen v podobě registrovaných sociálních služeb), které jsou podle respondentů velmi potřebné. „Podpora pro děti, kteří doma necítí podporu. Nízkoprahové kluby. Boxerské kluby, ty jsou na Žižkově super, pan Tišer, skvělé. Férovost, kolegalita. Je za ním vidět skvělá práce. Hodně s kluky, kteří brali drogy. Ti kluci, byli na šikmé ploše. Ale dnes žijí poctivě, pan Tišer a box je napravil. Balog. Taky dobrý klub. Tady ty kluby mají smysl.“ „My jsme dříve chodili do Husity nebo do Ulity. Přijde mi, že jsou furt ty samé... Doučovali nás tam. Mě to hodně naučilo. I moji přítelkyni. Fakt nám tam pomohli.“
- Jako další významná je vnímána pomoc rodinám s dětmi, zejména matkám samoživitelkám. Pro tuto cílovou skupinu je podle dotazovaných potřeba rychlé nabídky pomoci.
- Někteří respondenti jako specifický problém zmiňovali neinformovanost mezi Romy a nedostatek dovedností a schopností si pomoc vyhledat (malá orientace v systému pomoci, neschopnost pochopit podmínky a pravidla, negramotnost, digitální negramotnost atd.).
- Někteří dotazovaní se domnívali, že v některých službách není dostatečná kapacita a na pomoc se zbytečně dlouho čeká. Zmiňovány byly například poradenská služba organizace R-Mosty, podpora z R-Mostů při hledání bydlení nebo zkušenosti z Úřadu práce. „Úřad práce katastrofa – nestíhají z kapacitních důvodů, ne diskriminace.“
- Někteří dotazovaní se zamýšleli nad **potřebou specifické pomoci pro romskou menšinu**. „Půlka hlavy mi říká, že je to dobře, že se na Žižkově zaměřují na soužití, že se to může zlepšit. Druhá půlka mozku říká, že by bylo fajn, kdyby se na to vykašlali a řešili všechny lidi na Žižkově stejně. Spousta lidí má pocit, že někam můžou jenom Romáci ... využívat nějakou pomoc, nějaké

kluby, nějaké akce a bílí nevědí, že tam taky můžou.” Vnímají však, že jsou specifická romská témata, specifické skupiny, které potřebují zvláštní podporu. „Určitě jsou nějaké věci, které najdete jen u Romáků a tam ta pomoc je užitečná.” „Je hodně romským babiček, které mají u sebe vnučata. A ty potřebují pomoc. Užitečná věc pomoci starším Romům – například v počítačové gramotnosti, vyznat se v úřadech.”

- Někteří dotazovaní nemají žádné osobní ani zprostředkované zkušenosti a nabídku sociální pomoci neumí posoudit. „Nemám zkušenost s žádnými organizacemi, ani romskými. Nemám čas někde pobíhat. Reálný organizace netuším, jaký tady fungují.”
- Mezi dotazovanými zaznívaly i kritické připomínky k formám pomoci a ke způsobu podpory spolků a organizací. „Jsou tady spolky, který z diskriminace Romů žijou. Jako že jim pomáhají. A radnice jim jde na ruku. Dá jim nebytové prostory. Peníze, které by měly jít Romům. Tak jdou do neziskovek. A co se za ně pro Romy udělá? Nikdo neví.”
- Jako nedostatečná je vnímána pomoc v oblasti bydlení (azylové bydlení, sociální bydlení).
- Dotazovaní vnímají také rozdílně některé formy pomoci i u konkrétní organizace. „Chodím k panu Kavurovi (pozn. org. Buči, z.s.). Ten mi vždycky pomůže, se vším.” „Buči a pan Kavur, tam je to otřesné. Potravinová pomoc je tam ubohá a ponižující. Je tam smrad. Bezdomovci. Je to tam hrozně nepříjemné.”

Jak vnímají zástupci Romské menšiny **dostupnost zdravotních služeb na území MČ Praha 3:**

- Zatímco někteří dotazovaní mají s péčí dobré zkušenosti, jiní poukazují na konkrétní problémy, jako je obtížný přístup k některým specializovaným lékařům či diskriminační jednání převážně však jednotlivců z řad personálu.
- Dotazovaní pak popisují **nedostatečnou kapacitu** zejména praktických lékařů pro děti a dorost a zubních lékařů. Zdravotní služby vnímají celkově jako nediskriminační, občas s diskutabilní kvalitou. „Já jsem se nikdy nesetkala s diskriminací na úřadech, u lékařů.” „To mi všechno přijde dobré.” „Diskriminace ne, kvalita jak kde. Já nemám žádnou špatnou zkušenost.” „Ale problém je sehnat pediatra, a to obecně, nejen pro Romy.”
- Někteří respondenti též popisovali obecně nízkou ochotu romského etnika k využívání preventivní péče a celkově jiné tradice v oblasti péče o své zdraví. „Zdraví a zdraví rodin. To bohužel není u Romů a romských rodin téma. Například nechodí s dětmi na plavání. Nechodí s dětmi cvičit. Zdraví dětí je bohužel ovlivněno tradicemi (dá se jim cukroví kolik chtějí, neomezují se), pak vidíte obézní romské děti. Hodně jich končí s diabetem. Osvěta. Není to v tradicích.”

Jak vnímají zástupci Romské menšiny **dostupnost volnočasových a kulturních aktivit na území MČ Praha 3:**

- Schopnost využívat volnočasové aktivity a kulturní akce v Praze 3 významně souvisí s celkovou situací, postavením a zvyklostmi dotazovaných. Mezi dotazovanými opakovaně zaznělo, že ne všichni rodiče si umí poradit při výběru vhodných aktivit pro své děti. Pro některé rodiny není ani prioritou volný čas dětí nějak speciálně řešit. „Hodně slyším od známých, že nevědí, kam dávat děti na kroužky. Občas potřebují třeba romského asistenta, aby zvládli běžný kroužek.”
- Rodiny často spoléhají na volnočasové aktivity zajištěné v základních školách.
- Některé mladé rodiny s dětmi si finančně nákladné volnočasové či sportovní aktivity nemohou dovolit. Přesto je podle respondentů pestrá nabídka programů zdarma, případně finančně málo nákladných. Chuť a ochota podpořit děti využívat tuto nabídku významně souvisí

s nastavením dané rodiny a jejich zvyklostmi. „Je tady ale spousta kroužků, které se nemusí platit. Pokud člověk chce, tak cestu najde. A nemusí to platit, vždy jen rodiče. Je tady širší rodina, která se může složit... Hodně romských dětí chodilo na fotbal, ale když už to pak bylo vážnější, dražší, tak už skončili... Máme ale v rodině, od přítelkyně bratranec, má tátu, který podniká. Ve fotbale je od malička, rodiče ho podporovali, a už se tím teď živí. Na začátku nějakého zájmu peníze roli určitě nehrají, to možná až později.“

- Mezi dotazovanými respondenty **pouze minimum mluvilo o tom, že by sami navštěvovali kulturní akce**. Někteří respondenti konstatovali, že si návštěvy kulturních akcí z finančních důvodů nemohou dovolit. „Na volný čas a podobně nezbývají finance. Když zaplatíme to, co máme, můžeme někam vyrazit tak maximálně jednou měsíčně. A to někdy ani to ne. Finančně si nemůžeme dovolit nějaké velké volnočasové aktivity. Nevyšli bychom s penězi.“ Trávení volného času u dospělých souvisí i s celkovými změnami, které v romské komunitě za poslední dekády proběhly. Dříve obvyklé způsoby setkávání se a trávení společného času vymizely. „Já už nikam nechodím. Dřív se scházelo, byly tu hospody. Teď tu není ani pořádná galanterie. Malé obchody. Natož ty hospody, co tu byly.“
- Rodiny s dětmi či děti z rodin, kde není podpora v trávení volného času, často využívají možnosti, které nabízí místní organizace – Teen Challenge, Klub Husita, Klub Ulita, sportovní kluby typu box pana Tišera, R-Mosty, Nová Trojka atd. Nabídku sportovních aktivit pro romské děti nabízely také místní sportovní kluby (např. fotbalový klub). „Syn chodil na Viktorku na fotbal. To bylo v pohodě.“ „Děti je potřeba motivovat sportem. Jinak sedí zabitý doma, maximálně jdou někam courat na Vítkov. Když berou drogy, tak berou jen ty levný a nekvalitní (lepidla, toluen), na "lepší" nemají peníze.“
- Někteří dotazovaní platí svým dětem i relativně **finančně nákladné kroužky a sportovní aktivity**. „Syn chodí na tenis. Nikde nic nevnímáme, že by ho někdo nebral, všichni děti si s ním hrají. I s námi se všichni rodiče i trenér baví normálně. ... My jsme syna dali na tenis, to je drahé, takže peníze na to jsou. Chápu, že někteří na to nemají.“
- Někteří dotazovaní poukazují na to, že **o romských kulturních a jiných aktivitách nemají žádné informace**. „Ocenili by, kdyby se k nim dostávali informace o společenských a volnočasových aktivitách romských organizací a organizací pracujících s Romy.“

Zástupci proromských organizací, institucí a dalších subjektů, které spolupracují s romskou komunitou v Praze 3

Jak vnímají zástupci organizací na území MČ Praha 3:

Dostupnost sociálních služeb pro cílovou skupinu

- Respondenti se shodli na tom, že **pokrytí sociálními službami na území MČ Praha 3 je dostatečné**. „Praha 3 je výborně zasíťovaná sociálními službami, je tu hodně proromských organizací. Funguje to tu.“ Velmi dobré je, dle respondentů, zejména zastoupení služeb sociální prevence zaměřených na cílovou skupinu rodiny, děti a mládež. U služeb sociální péče respondenti zmiňovali nižší kapacity v pobytových zařízeních pro seniory, což však platí obecně pro celé území HMP. Dle respondentů **částečně chybí kapacity odborného sociálního poradenství pro cílovou skupinu**. „Chybí dostatečná kapacita sociálně-právní poradny (je na R-Mostech, ale kapacita je plná).“
- Dostupnost sociálních služeb pro cílovou skupinu je dle respondentů dobrá, bez známek jakékoliv diskriminace, či nedostatku kapacit. Zejména respondenti ze sociálních služeb zmiňovali **důležitost individuálního přístupu a vyhodnocování potřeb při práci s cílovou**

skupinou. „Sociální služby na MČ Praha 3 dostupné jsou. Je to však o kvalitě těchto služeb – s cílovou skupinou Romů je třeba pracovat individuálně.“ Klíčové pro práci s cílovou skupinou je rovněž nastavování důvěry, což je spojené s dlouhodobou prací, kterou komplikuje fluktuace sociálních pracovníků a pracovníků v sociálních službách. „V práci s Romy je důležitá dlouhodobost ... stejný program, stejné místo a stejní lidé!“

- V sociálních službách je, dle respondentů, obecně **nedostatek romských sociálních pracovníků**, kteří by pomohli překonat kulturní bariéry. „Vnímám jako nutné, aby sociální pracovníci byli také Romové, což by pomohlo eliminovat sociální a kulturní rozdíly a vyplývající problémy.“
- Problémem je **nedostatečná informovanost Romů o nabídce sociálních služeb.** „Obecně chybí mezi Romy informace o síti služeb a o tom, v čem jim mohou pomoci.“

Dostupnost zdravotních služeb pro cílovou skupinu

- Jako největší problém v oblasti kapacit zdravotních služeb zmiňovali respondenti **nedostatek zubních lékařů pro děti i dospělé.** „Velkým tématem je péče o zuby, vymizela prevence. Děti mají zkažené zuby a rodiny to neřeší..., někdy to může být otázka financí – například zubaři.“ Rovněž zmiňovali dlouhé čekací doby na ošetření a **finanční náročnost zubní péče**, zejména pro sociálně slabé. U dětí z cílové skupiny rovněž popisovali **zanedbanou prevenci a chybějící návyky v oblasti zubní hygieny mezi částí cílové skupiny.**
- Dále respondenti popisovali **dlouhé čekací lhůty na odborná vyšetření** a chybějící terapeutické služby, zejména dlouhé objednací lhůty k **psychologům a psychiatrům**, až několik měsíců. „Obecně je dlouhá objednací lhůta pro terapeutické služby, je to velký problém.“ Což následně způsobuje problémy zejména při akutních potížích vyžadujících rychlé ošetření a intervenci.
- Respondenti často také zmiňovali, že dochází k **diskriminaci romských pacientů** v některých ambulantních ordinacích, zejména jde o nerovný přístup a horší zacházení oproti neromským pacientům, či přímo odmítnutí zaregistrování do péče. „V některých ordinacích skutečně probíhá diskriminace a například z důvodu příslušnosti k cílové skupině je nevezmou do péče.“
- Respondenti se rovněž shodli na tom, že mezi cílovou skupinou je **nízká míra využívání preventivní péče.** Toto zanedbávání prevence a pravidelných prohlídek vede až k pozdnímu odhalení závažných onemocnění. „Z mé zkušenosti zemřeli lidé, kteří by nemuseli, protože se o sebe nestarali. Neustále se opakují stejné vzorce chování v rodinách. Věk dožití Romů je velmi nízký.“
- Respondenti rovněž popisovali strach cílové skupiny z návštěvy lékaře a obecně **nedůvěru ke zdravotnickému systému.** „Mají velký strach z doktorů, toto je téma, které by se mělo více preventivně rozvíjet a zaměřovat se na to u této cílové skupiny.“ Mezi respondenty rovněž panovala shoda na tom, že je potřeba větší osvěty a prevence u romské komunity. Zejména v oblasti **edukace o prevenci nemocí a významu zdravotní péče.** „Špatná strava, velká míra závislosti, minimální prevence..., je třeba pracovat na tom, aby viděli důležitost pravidelné zdravotní péče – zejména preventivní prohlídky.“

Dostupnost volnočasových a kulturních aktivit

- Zejména respondenti z nízkoprahových zařízení pro děti a mládež se shodli na tom, že dětem a mladým lidem z cílové skupiny **chybí** pro ně **atraktivní nabídka trávení volného času**, často je to jeden z důvodů, proč využívají jejich služeb. *"NZDM, často ty kroužky vedou Romové, děti se tam pak cítí bezpečně."* Přestože jsou **na území MČ Praha 3 dostupné kroužky a volnočasové aktivity i pro děti z řad cílové skupiny** (finančně podporované městskou částí), které nabízí domy dětí a mládeže, ale také základní školy, tak jsou pro tuto cílovou skupinu, dle názoru respondentů, málo atraktivní. Problémem také pro cílovou skupinu bývá **dodržení pravidelné docházky**. *"Vyhledávají spíše pohybové aktivity. Často je bariérou finanční náročnost těchto aktivit." „...často nebyl zájem, když tam dítě nastoupilo, tak brzo skončilo. Nezvládlo ten dril. Například hra na kytaru, je velký rozdíl mezi tím, když kroužek vede Rom, a když někdo z majority, náš přístup je teoretický a jejich sebezkušenostní... Nedostanou se například na konzervatoř, i když mají velký talent, neumí noty. Volí si tanec (děvčata), box a další bojové sporty, nebo muziku."*
- Na území MČ Praha 3 je také **dostupná nabídka kulturních aktivit**, které jsou pořádány zástupci romské komunity. *"Romské organizace se snaží vytvářet vlastní kulturní programy."* Některé kulturní aktivity (například v době adventu) pořádá pro tuto cílovou skupinu, zejména pro rodiny s dětmi, i městská část. Část respondentů se domnívá, že je však mezi cílovou skupinou **nízká míra informovanosti o kulturních aktivitách** pořádaných na území městské části. *"Nemám informace, že se některé akce dějí. Mohlo by se zlepšit PR o realizovaných akcích."*

Jak vnímají zástupci organizací na území Prahy 3 dostupnost a případné bariéry pro členy romské minority na území Prahy 3 v těchto oblastech:

Vzdělávání dětí

- Z odpovědí části dotazovaných zástupců organizací vyplývá, že **bariérou v oblasti vzdělávání** pro romskou minoritu na území MČ Praha 3 může být nízká **schopnost a ochota integrovat** tuto cílovou skupinu. Jako nejčastější důvody pro toto hodnocení respondenti zmiňovali skutečnost, že na území MČ Praha 3 působí tzv. „segregovaná“²³ ZŠ Cimburkova, kterou navštěvují děti z romské komunity, děti cizinců a dále děti, které v jiných školách neuspěly. Součástí tohoto problému je pak dle těchto respondentů nedostatečná integrace dětí z romské komunity a obecně dětí se specifickými potřebami v jiných školách na území městské části. *„Není v žádném případě zaveden systém integrace.“ „Jiné ZŠ cíleně neberou romské děti.“ „Segregovaná ZŠ Cimburkova..., stahuje všechny děti jen z toho důvodu, že jsou Romové, místo toho, aby se integrovaly ve spádové základní škole.“ „Některé školy se zbavují "problémových" dětí...“* Díky této nízké schopnosti integrace sítě škol, je pak pro část rodičů dětí z romské komunity bezpečnější zvolit pro své děti vzdělání v ZŠ Cimburkova. *„ZŠ Cimburkova udržuje komunitu..., rodiny této školy důvěřují, je to leta zažité.“*
- Někteří respondenti zmiňovali dobré zkušenosti a příklady dobré praxe v oblasti integrace romských žáků. *„Máme dobrou zkušenost se ZŠ Jeseniova, která s námi spolupracuje.“* Respondenti rovněž upozorňovali, že často určující a rozhodující je přístup konkrétních pedagogických pracovníků. *„Obecně si myslím, že neexistuje diskriminace ze strany škol. Způsob přístupu hodně záleží na konkrétních učitelích...“*

²³ Jde o respondenty nejčastěji používaný pojem ve spojení se ZŠ Cimburkova.

- Dle většiny respondentů je také velkým problémem **nízká motivace některých rodičů z řad cílové skupiny podporovat vzdělávání svých dětí**, což se následně projevuje i v samotné motivaci dětí. Dopad zázemí rodiny na vzdělávání dětí je bohužel velmi významný a obecně považován za jedno z nejslabších míst vzdělávacího systému v ČR. Často také pro odchod ze vzdělávání jsou u mladých lidí i ekonomické důvody. *„Romové nepovažují vzdělání za prioritu. Školu ukončují proto, že si chtějí vydělávat, něco si koupit...“* *„Problémem je i finanční náročnost již základního vzdělání (pomůcky, kroužky, školy v přírodě, veškeré vybavení), často to způsobuje i nepříjemné situace dětem ve škole a rodiče se stydí, že na to nemají.“* Respondenti se však shodují v tom, že jsou i mezi rodiči výjimky a v této oblasti dochází v poslední době ke změnám. Zmiňovali také příklady dobré praxe, kdy dochází k rozvoji motivace dětí v oblasti vzdělávání. *„Dobrá zkušenost, když Česká asociace streetwork spolupracuje se SOŠ na Jarově a snaží se podporovat děti v tom, aby úspěšně školu dokončily, zapojují i rodiny dětí.“*

Bydlení

- Ze všech odpovědí jednoznačně vyplývá, že Romové mají výrazně horší přístup na běžný komerční trh s bydlením než většinová populace. Diskriminace a předsudky ze strany majitelů bytů jsou zásadní překážkou získat pro tuto cílovou skupinu bydlení. *„Jsem zaskočený, jak majitelé těch bytů k tomu přistupují. Stává se, že jako první otázka je, jestli je uchazeč Rom!“* Respondenti, kteří mají zkušenosti s poskytováním poradenství uvádí, že jedinou možností, jak mohou zástupci cílové skupiny na běžném trhu s bydlením uspět je využít nabídky zprostředkujících realitních kanceláří. *„Máme však zkušenost, že když si klienti hledají byty přes realitní kanceláře k pronájmu, tak tam je diskriminace mnohem menší. Přes přímého majitele je to de facto pro Romy nemožné.“*
- Naopak při uzavírání smluv v obecních bytech (MČ Praha 3 a HMP) respondenti žádnou diskriminaci nevnímají. Nastavení bytové politiky MČ Praha 3 v oblasti přidělování obecních bytů (bodové hodnocení) je striktně nastaveno jako nediskriminační a programově nezkoumá etnický původ žadatelů o pronájem obecních bytů. Všichni respondenti se shodli na tom, že bytová politika MČ Praha 3 je nastavena dobře a částečně pomáhá řešit problematiku bytové nouze u cílové skupiny. Problémem je však nedostatek obecních bytů a rovněž sociálních bytů. Z toho následně plynou dlouhé čekací lhůty na přidělení obecního/sociálního bytu. *„Ze strany městské části není vůbec žádná diskriminace. Když se bavíme o podání žádosti, jejím přijetí a řešení, tak ... se nedělá rozdíl mezi tím, jestli je někdo Rom nebo není.“* *„Žádosti o sociální byty přes MČ se často táhnou léta.“*
- Z odpovědí respondentů vyplývá, že pro část cílové skupiny, zejména jde o osoby s průměrnými příjmy, jsou problémem vysoké ceny bydlení na MČ Praha 3 a v některých případech vedou i k tomu, že se stěhují jinam. Naopak pro příjemce dávek, tedy osoby s nízkými příjmy vysoké ceny bydlení nejsou paradoxně problémem. *„Problémem na Praze 3 je finanční náročnost nájmu.“* *„Zneužívají to však majitelé bytů, kteří neustále zvyšují náklady, protože vědí, že to bude pokryté z dávek.“*
- Dále respondenti zmiňovali skutečnost, že špatná pověst některých problémových nájemníků z řad cílové skupiny ovlivňuje pohled i na zbytek komunity. *„Za ty, kteří jsou nepřizpůsobiví to odnáší ten, který by to v pohodě zvládl.“*
- Respondenti rovněž upozornili na nedostatky v koordinaci spolupráce sociálních služeb, sociální práce, poskytování dávek a systémem pronajímání obecních bytů. *„Zlepšit koordinaci vyřizování žádostí o sociální příspěvky a poskytováním sociálních bytů HMP a MČ.“* *„Nepracuje se s touto cílovou skupinou dostatečně, když mají sociální bydlení.“*

- Respondenti rovněž upozornili, že v romské komunitě je negativně vnímán přístup veřejné správy a státu k podpoře válečných uprchlíků z Ukrajiny. Zejména se tato komunita domnívá, že se jim díky tomu ztížila dostupnost bydlení, či je k nim uplatňován jiný přístup. „...Romové pak negativně vnímají, když se pro Ukrajince v souvislosti s válkou najednou byty ze dne na den najdou.“

Jak vnímají zástupci organizací na území Prahy 3 další potřeby a problémy romské menšiny:

- Část cílové skupiny se potýká s problematikou závislostí (v celé škále od alkoholových přes nealkoholové po závislosti na sociálních sítích). Respondenti to uvádějí do souvislosti se stavem společnosti a obecně s celospolečenskou atmosférou, kdy je **pro určité jedince problémem čelit tlaku na výkon**. „Je pro ně těžké se udržet v rytmu společnosti, která je zaměřená na výkon.“ „Závislosti jsou obrovský problém..., psychické problémy řeší závislostí.“ Část respondentů zmiňuje, že v rodinách často dochází k tomu, že závislost rodičů následně přebírají děti. „Děti se velmi snadno dostanou k alkoholu, drogám v domácnosti – souvisí to i s tím, že se v domácnostech vyskytuje hodně lidí.“
- Respondenti rovněž zmiňovali, že se setkávají také s častou **závislostí dětí a mladistvých na tabáku a elektronických cigaretách**. „Elektronické cigarety jsou hodně zneužívané dětmi, bohužel jsou pro ně bez problémů dostupné v každé trafice.“ **Rozšířená** je mezi cílovou skupinou rovněž **závislost na sociálních sítích a počítačových hrách**. „...nekontrolovatelná závislost na sociálních sítích..., na elektronice i u dospělých, například babička hraje hry 10 hodin denně.“
- Z hlediska dopadů dluhů a exekucí na život cílové skupiny respondenti **nevnímají zásadní rozdíly mezi cílovou skupinou a většinovou populací**. Zejména respondenti zmiňují bezvýhodnost situace, nízkou finanční gramotnost, předávání tohoto problému z generace na generaci, minimální ochotu tento problém řešit i s využitím dostupných nástrojů (například Milostivé léto apod.). Respondenti však také zmiňovali, že mezi romskou komunitou žijící na městské části Praha 3 je velmi vysoký podíl osob, které čelí problémům s dluhy. „Není velký rozdíl mezi majoritou a minoritou. Totožné příčiny, způsob řešení, odsouvají problémy a platí to u všech..., je to stále stejné, dluhy a exekuce má každá druhá rodina. Málo jich využilo Milostivé léto, či oddlužení, je to bezvýhodná situace...“

4

KVALIFIKOVANÝ ODHAD POČTU OSOB ROMSKÉ NÁRODNOSTI NA ÚZEMÍ MĚSTSKÉ ČÁSTI PRAHA 3

4.1 KVALIFIKOVANÝ ODHAD POČTU OSOB ROMSKÉ NÁRODNOSTI

Na otázku o počtu Romů na území městské části Praha 3 neexistuje jednoznačná odpověď v podobě konkrétního statisticky ověřitelného čísla. Zjištěná data vycházejí z dostupných zdrojů informací a hypotézy předpokládaného vývoje jsou formulovány na základě obecných demografických zákonitostí. I do budoucna je třeba vycházet ze skutečnosti, že přesný počet Romů zjistit nebude možné. Případné snahy o statistické zjišťování Romů jsou již v počátku limitovány skutečností, že nelze přesně definovat zjišťovanou kategorii (kdo je Rom, koho lze za Roma považovat apod.) a navíc tyto záměry zasahují do citlivé oblasti ochrany lidských práv.²⁴ Z těchto důvodů zpracovatel analýzy zvolil přístup kvalifikovaného odhadu na základě kombinace dostupných statistických dat a odhadů popsanych v dostupných odborných textech.

Český statistický úřad

Dle údajů ČSÚ žilo k 31.12.2022 na území městské části Praha 3 celkem 79 237 obyvatel.²⁵ Z údajů uvedených ve Sčítání lidu domů a bytů v roce 2021 (dále jen SLDB 2021)²⁶ se k romské národnosti v městské části Praha 3 přihlásilo celkem 160 osob, z toho 82 mužů a 78 žen (22 485 osob údaj o své národnosti neuvedlo). Přestože se k romské národnosti v roce 2021 na území městské části Praha 3 přihlásilo 5x více osob, než v roce 2011 jde stále o počet osob, který neodpovídá reálnému stavu.

Tabulka 7: Technika / metoda zpracování

Rok	Celkem	česká	romská	neuvedeno
2011	71 769	44 992	29	20 701
2021	74 307	41 846	160	22 485

Zdroj: ČSÚ

Zpráva o stavu romské menšiny v České republice za rok 2021

Dle údajů, které uvádí Úřad vlády ČR²⁷ žije na území České republiky přibližně 250 000 Romů. Pro stanovení kvalifikovaného odhadu počtu osob romské národnosti žijících na území městské části Praha 3 zpracovatel analýzy zvolil přístup uvedený ve Zprávě o stavu romské menšiny v České republice za rok 2021, která odhaduje, že pouze 8,7 % Romů se v rámci SLDB 2021 přihlásilo k romské národnosti. Za použití tohoto přístupu tedy lze konstatovat, že kvalifikovaný odhad počtu osob romské národnosti žijících na území městské části Praha 3 činí **1 839 osob**.

²⁴Zmapování a analýzy sociální situace romské komunity na území hl. m. Prahy (Socioklub: sdružení pro podporu rozvoje teorie a praxe sociální politiky). Evropský sociální fond [online], Dostupné z WWW: www.esfcr.cz.

²⁵ https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31548&u=VUZEMI_44_500097

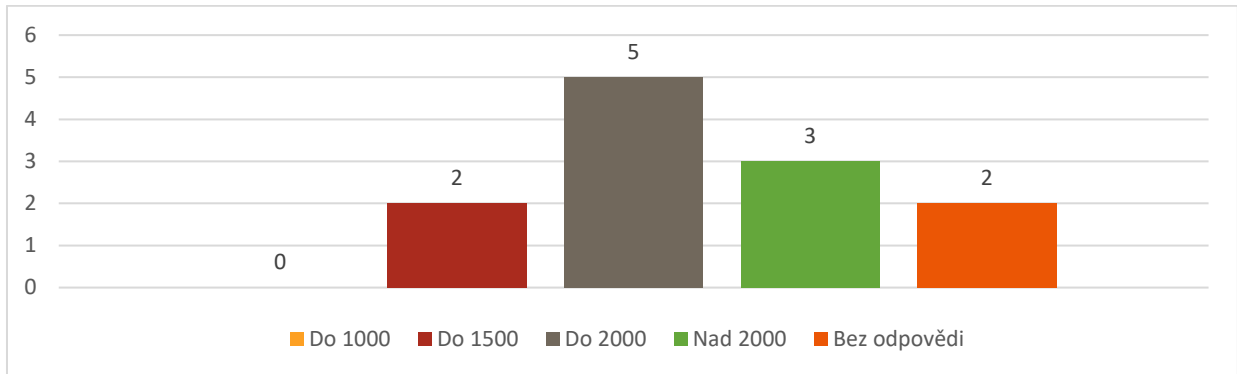
²⁶ https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31548&u=VUZEMI_44_500097

²⁷ Zpráva o stavu romské menšiny v České republice za rok 2021 (str. 12)

Kvalifikovaný odhad zástupců organizací

Pro ověření těchto odhadů přistoupil zpracovatel analýzy k získání kvalifikovaných odhadů od zástupců organizací a institucí, které jsou s touto cílovou skupinou na území MČ Praha 3 v každodenním kontaktu. Dle odpovědí těchto respondentů (viz graf níže) je zřejmé, že se ani odborníci, kteří znají velmi dobře situaci na území městské části Praha 3 neshodnou na konkrétní odpovědi. Nicméně z níže uvedeného grafu je zřejmé, že nejvíce respondentů se domnívá, že na území MČ Praha 3 žije přibližně 2 tis. osob romské národnosti.

Graf 1 Odhad počtu osob romské národnosti na území MČ Praha 3 dle zástupců organizací

Zdroj: vlastní šetření

5

ZÁKLADNÍ ZJIŠTĚNÍ A DOPORUČENÍ

5.1 ZÁKLADNÍ ZJIŠTĚNÍ

Odhad počtu osob romské národnosti na Praze 3

Na základě kombinace dostupných dat a kvalifikovaných odhadů lze dovodit, že na území městské části Praha 3 žije kolem 2 000 osob romské národnosti. Zástupci romské menšiny popsali masivní migraci Romů z Prahy 3 v minulých letech na jiné městské části, mimo Prahu i mimo republiku. Přehled o aktuálních počtech Romů v Praze 3 nemají.

Šance romské menšiny na uplatnění

Z osobních zkušeností zástupců romské menšiny v Praze 3 a z výpovědí zástupců organizací a institucí vyplývá, že lidé romského etnika mají v určitých životních oblastech nižší šance či méně příležitostí než majoritní populace. Důvodů je mnoho. Jedním z nich je, že výrazně vyšší procento romské populace dosáhne pouze na základní vzdělání, než je tomu v populaci majoritní. Dosažené (resp. nedosažené) vzdělání se pak dále v životě propisuje do komplikovanějšího přístupu a možnosti získat dobré (kvalifikované) zaměstnání. Dalším důvodem extrémně viditelným například v oblasti dostupnosti bydlení jsou přetrvávající předsudky majority. Romové jsou majoritou často vnímáni negativně, byť stejně často naprosto neoprávněně. Respondenti se rovněž shodují, že společenské uznání cílové skupiny je nižší, než je tomu u jiných minorit. Část Romů pak zažívá pocity frustrace, že ačkoliv se snaží, nemají šanci. Žijí s pocitem, že se nic nezmění a nic se nezlepší.

Vztah k městské části Praha 3

Naprostá většina dotazovaných zástupců romské menšiny je s životními podmínkami v Praze 3 spokojena. V Praze 3 se cítí bezpečně a nemají zásadní výhrady vůči životu zde. Mezi lidmi, kteří zde žijí dlouhodobě (i v podobě předchozích generací), zaznívala významná spjatost s životem na „žičkově“. Opakovala se též určitá nostalgie spojená s mizením (či přímo vymizením) komunitního života romské menšiny. V dnešní době žijí „žičkovští“ Romové jako jiní obyvatelé Prahy 3 a netvoří nijak významně propojenou komunitu. Na základě odpovědí členů cílové skupiny lze konstatovat, že Romové se cítí být „žičkovskými patrioty“ a mají vybudovaný pozitivní vztah k této městské části.

Bydlení

Romové jako etnikum jsou viditelně a bez diskuse diskriminováni v životních situacích spojených s potřebou získat a udržet si bydlení. Téma dostupnosti a dosažitelnosti bydlení vychází jako nejvíce problematické. Je problematické i pro ty zástupce romské menšiny, kterým se jinak v životě podařilo se uplatnit a se svým životním postavením a fungováním jsou spokojeni. Problém, jak sehnat či dosáhnout na bydlení, je společný všem věkovým i socioekonomickým skupinám zastoupeným v dotazování. Při snaze zajistit si bydlení se dotazovaní cítili nejvíce ponižování, diskriminování a pro majoritu zde byli nejvíce „cikáni“. Nutné je však upozornit, že tato diskriminace se týká výhradně přístupu na běžný komerční trh s bydlením. Naopak z většiny odpovědí respondentů je zřejmé, že nabídka bydlení v obecních bytech žádné znaky diskriminace nenese a je často jedinou možností nalezení bydlení pro tuto cílovou skupinu.

Vzdělávání

Dotazovaní zástupci romské menšiny i zástupci organizací mají aktuálně různé zkušenosti se vzděláváním dětí a žáků. Na území Prahy 3 jde zejména o základní školství. V rozhovorech významně vystupovalo téma „transformace ZŠ Cimburkova“. Zástupci organizací se shodují, že rušení segregovaných škol je nutná cesta. Dotazovaní zástupci romské menšiny vnímají situaci rozdílně s ohledem na vlastní minulé i aktuální zkušenosti se vzdělávacím systémem. Opakují se obavy a strach, aby nebylo romským dětem ve školách ubližováno (resp. aby nepocítily rasismus a diskriminaci). Většina romských rodičů si přeje, aby jejich děti dostaly šanci (získat dobré vzdělání).

Dostupnost sociálních služeb a pomoci, nabídka volnočasových aktivit

Mezi dotazovanými je shoda, že v Praze 3 jsou k dispozici kvalitní sociální služby, programy a systémy pomoci, které umí zachytit a reagovat na potřeby romského etnika. Dominuje potřeba preventivních služeb pro děti a mládež, potřeba podpory rodin s dětmi v obtížné situaci (zejména matek s dětmi), pomoc romským seniorům v orientaci v systému a nabídce pomoci. Jako nedostatečná je vnímána kapacita odborného poradenství a azylových pobytových služeb. V systému pomoci není dostatek romských sociálních pracovníků, kteří by měli potenciál překonávat etnické bariéry.

5.2 DOPORUČENÍ

Oblast vzdělávání

- Podpořit integraci romských žáků do běžných základních škol.
- Podpořit rodiče žáků, u kterých nejsou v rodině zkušenosti s běžnými základními školami a kteří mají obavy ze vstupu/přestupu svých dětí do běžných základních škol. Zajistit například formu mentoringové podpory, kterou mohou poskytovat romští rodiče, kteří mají děti v běžných školách a mají pozitivní zkušenosti.
- Podporovat a rozvíjet vzdělání, dovednosti pedagogů a další nástroje nezbytné pro integraci dětí z romské komunity.
- Důsledně dbát na vzdělávání pedagogů ZŠ v oblasti multikulturní výchovy a specifík vzdělávání romských žáků.
- Zajistit finance na podporu romských žáků (obědy, školní pomůcky apod.), aby nedocházelo k jejich stigmatizaci.
- Spolupracovat s neziskovými organizacemi, které se věnují práci s romskou komunitou a mohou pomoci při motivaci romských rodičů ke vzdělávání dětí.
- Realizovat osvětové kampaně pro majoritní společnost zaměřené na odbourávání předsudků.
- Podporovat vzory z řad romských studentů, kteří dosáhli úspěchu, pro motivaci romské mládeže.
- Podpořit programy pro romské středoškoláky a vysokoškoláky, které jim pomohou při studiu.
- Podporovat mezikulturní vztahy a vazby mezi romskými žáky a dalšími skupinami (například děti migrantů z Ukrajiny) s cílem eliminovat vznikající tenze a rozpory.
- Umožnit sdílení zkušeností úspěšných zástupců romské komunity (vědci, novináři, umělci apod.) s dětmi v základních školách a rozvíjet tak pozitivní vztah dětí ke vzdělání a studiu.

Oblast bydlení

Komplikované téma, které není řešitelné na úrovni jednoho resortu a kde je z úrovně veřejné správy a samosprávy legitimní využívat prostředky pozitivní podpory.

- Poskytovat startovací bydlení pro mladé romské rodiny.
- Podpořit a poskytnout startovací bydlení mladým vzdělaným Romům, absolventům škol, kteří nemají finanční prostředky po ukončení studia.
- Rychlá a včasná podpora rodin s dětmi a důraz na podporu sólo rodičů s dětmi.
- Podporovat azylové bydlení jako primární pomoc v nouzi.
- Řešit volné a prázdné byty. Zaměřit se na jejich obydlování.
- Zpřístupnit informace, jaké jsou možnosti městských bytů (velikosti, kvalita, dostupnost).
- Podporovat organizace, programy a projekty, které poskytují Romům konkrétní pomoc a poradenství při získávání vhodného bydlení.
- Pokračovat v podpoře v oblasti zabydlování, posilování kompetencí v oblasti bydlení, finanční gramotnosti apod.
- Zaměřit podporu i do oblasti zajištění záruk při vstupu na neregulovaný trh s bydlením s cílem snižovat diskriminační přístup ze strany majitelů bytů a nemovitostí.

Oblast sociálních služeb a další pomoci, nabídka volnočasových aktivit

- Podpořit informovanost mezi romským etnikem a jejich orientaci v systému pomoci.
- Posílit kapacitu služeb a pomoci orientovanou na oblast bydlení.
- Posílit možnosti okamžité a včasné pomoci při ztrátě nebo dlouhodobé nedostupnosti vhodného bydlení.
- Posílit kapacity odborného sociálního poradenství.
- Udržovat kvalitní preventivní služby a dlouhodobě rozvíjet jejich vzájemnou spolupráci a koordinaci jejich činností.
- Podpořit zájem Romů o práci v sociálních službách.
- Využít romské pracovníky v pomáhajících profesích, ve školství, v úřednických profesích a zapojit je do řešení problematických témat.
- Podpořit informovanost mezi romským etnikem a orientaci v nabídce finančně dostupných volnočasových aktivit.
- Podporovat sportovní volnočasové aktivity pro romské děti.
- Podpořit edukaci romské menšiny v oblasti prevence nemocí.
- Intenzivněji zapojovat úspěšné zástupce cílové skupiny (vědci, novináři, umělci apod.) do integračních aktivit v různých oblastech.

6

ZDROJE DAT

A

LITERATURA

Komunitní plán rozvoje sociálních a návazných služeb na městské části Praha 3 na období 2020–2024:
https://www.praha3.cz/getFile/id:1119004/Komunitni_plan_rozvoje_socialnich_a_navaznych_sluzeb_na_mestske_casti_Praha_3_na_obdobi_2020-2024.pdf

MAPA MČ PRAHA 3:

https://app.iprpraha.cz/apl/mnt/App_webGeoportal/Data_ke_stazeni/Podklady_pro_MC/Praha_3/Topo_10_Praha_3.pdf

Projekt MAP PRAHA 3 - účast Agentury pro sociální začleňování, mapování potřeb a stavu v oblasti rovných příležitostí pro žáky na Praze 3:

https://skolypraha3.cz/map-iii/file:///C:/Users/U%C5%BEivatel/Downloads/PP_Praha-3.pdf

MAPA VYLOUČENÝCH LOKALIT V ČR – PRAHA 3:

https://www.esfcr.cz/mapa/int_ph1_1.html

Analýza sociálně vyloučených lokalita, 2015:

https://www.nsmascr.cz/evt_file.php?file=3289

Strategie romské integrace v hlavním městě Praze pro roky 2022-2030 (HMP, 2021):

<https://prahanarodnostni.eu/zajimavosti/strategie-romske-integrace-v-hlavnim-meste-praze-pro-roky-2022-2030>

Zmapování a analýza sociální situace romské komunity na území hl. m. Prahy (SOCIOKLUB, 2007):

https://www.esfcr.cz/documents/21802/791290/244_Zmapov%C3%A1n%C3%AD+a+anal%C3%BDza+soci%C3%A1ln%C3%AD+situace+romsk%C3%A9+komunity+na+%C3%BAzem%C3%AD+hl.m.Prahy.doc/63158f08-0d4d-4614-98bb-2d43a2336f2c?version=1.0&previewFileIndex=

ČSÚ:

<https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31548&u= VUZEMI 44 500097>

Zpráva o stavu romské menšiny v České republice za rok 2021 (Úřad vlády ČR, 2022):

<https://vlada.gov.cz/cz/ppov/zalezitosti-romske-komunity/aktuality/zprava-o-stavu-romske-mensiny-v-ceske-republice-za-rok-2021-204244/>

Sociální vyloučení v Česku: rozsah v roce 2021 (Agentura pro sociální začleňování, 2022):

https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/Rozsah_SV_v_CR_2021_fin.pdf

Sčítání lidu 2021 – Obyvatelstvo podle národnosti dostupné z
<https://www.czso.cz/csu/scitani2021/narodnost>

BĚLÍKOVÁ, Dagmara. Specifika Ústeckého regionu a postavení romské komunity v něm. Bakalářské práce, vedoucí Ivana Havlínová. Univerzita J.E. Purkyně v Ústí nad Labem, Katedra filozofie a humanitních studií, 2023

SIROVÁTKA, Tomáš. Sociální exkluze a sociální inkluze menšin a marginalizovaných skupin. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií a Dobrý Nakladatelství Georgetown, 2004

NAVRÁTIL, Pavel, Romové v české společnosti: Jak se nám spolu žije a jaké má naše soužití vyhlídky, 1. vyd. Praha, 224 s. Výzkumné zprávy, 2003

ŠEVČÍKOVÁ, Veronika. Sociokulturní a hudebně výchovná specifika romské minority v kontextu doby. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2003.

7

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA 1: Design výzkumu – Rozhovory se zástupci proromských organizací a dalších institucí

Vzájemné představení tazatele a respondentů

- **Představení tazatele**

„Jmenuji se xx a pro MČ Praha 3 zpracováváme Analýzu stavu romské menšiny žijící v Praze 3.“

- **Stručné vysvětlení cílů a pravidel výzkumu, anonymita respondenta**

Dostupnost veřejných služeb

Pro potřeby tohoto šetření bude pojem dostupnost používán nejen ve vztahu kapacit, místní a časové dostupnosti, ale i případných bariér pro využívání těchto služeb pro cílovou skupinu.

- **Dostupnost zdravotních služeb**

„Domníváte se, že jsou na území MČ Praha 3 pro cílovou skupinu dostatečně dostupné zdravotní služby? Co případně a proč chybí?“

- **Dostupnost sociálních služeb**

„Domníváte se, že jsou na území MČ Praha 3 pro cílovou skupinu dostatečně dostupné sociální služby? Co případně a proč chybí?“

- **Dostupnost volnočasových a kulturních aktivit**

„Domníváte se, že jsou na území MČ Praha 3 pro cílovou skupinu dostatečně dostupné volnočasové a kulturní aktivity? Co případně a proč chybí?“

Odhad počtu členů romské menšiny

- **Odhad počtu členů romské menšiny**

„Dokážete odhadnout, kolik členů romské menšiny žije na území Prahy 3?“

„Méně než 1000, do 1500, do 2000, více jak 2000...“

„Jaká je Vaše zkušenost s migrací (odchody/příchody) členů romské menšiny na území Prahy 3?“

Diskriminace v oblasti vzdělávání a bydlení

- **Bydlení**

„Domníváte se, že romská menšina má přístup k bydlení jako většinová populace v Praze 3? Proč?“

„Můžete popsat, jakým způsobem se dle vašeho názoru liší dostupnost bydlení pro romskou menšinu od ostatních skupin v Praze 3? Jaký vliv na dostupnost bydlení pro romskou menšinu má diskriminace nebo předsudky?“

- **Vzdělání**

„Domníváte se, že je vzdělání stejně dostupné pro romskou minoritu jako pro majoritu (ptáme se na základní, střední a vyšší vzdělání)? Proč?“

- **Příležitosti**

„Mají příslušníci romské minority stejné příležitosti (vzdělání, bydlení, zaměstnání, dosažení společenského uznání atd.) jako příslušníci majority. Proč?“

- **Dluhová problematika**

„Jaká je dle Vaší zkušenosti situace v oblasti dluhů a předlužení mezi zástupci cílové skupiny?“

- **Závislosti a kriminalita**

„Domníváte se, že se v oblasti závislostí (alkoholové, nealkoholové, gambling atd.) a kriminality (pachatelé i oběti) romská komunita odlišuje od majoritní společnosti? Proč?“

Závěr, rozloučení, poděkování

- **Vyloučení možnosti nevyjádření**

„Je ještě něco, co souvisí s naším dnešním tématem a nezaznělo, nějaké doporučení?“

Poděkování a zopakování, jak bude nakládáno s informacemi, které zazněly.

PŘÍLOHA 2: Design výzkumu – Rozhovory se zástupci cílové skupiny

Vzájemné představení tazatele a respondentů

- **Představení tazatele**

„Jmenuji se xx a pro MČ Praha 3 zpracováváme Analýzu stavu romské menšiny žijící v Praze 3.“

- **Stručné vysvětlení cílů a pravidel výzkumu, anonymita respondenta**

„Otázky, které budu pokládat jsou zaměřeny na různé oblasti života na území MČ Praha 3. Cílem průzkumu je zjistit, pochopit a vytvořit si ucelenější představu, jak vnímají zástupci romské komunity podmínky pro život v Praze 3. Velmi Vám děkujeme za Vaši ochotu nám na tyto otázky odpovědět, vážíme si toho. Vaše odpovědi budou anonymizované, nebude tedy možné poznat, kdo konkrétně na naše otázky odpovídal. Pouze si vedeme statistiku pohlaví a věku. Pokud máte nějaké otázky k výzkumu, rád Vám je zodpovím. Nyní k jednotlivým otázkám.“

Spokojenost se životem na Praze 3, ekonomická situace rodiny, plány do budoucna

- **Spokojenost se životem na Praze 3**

„Žije se Vám v Praze 3 dobře? Co by se mělo podle Vašeho názoru zlepšit a co naopak ponechat tak, jak je?“

- **Ekonomická situace**

„Jak vnímáte svoji ekonomickou situaci: Špatnou (nemám dostatek finančních prostředků, mám dluhy atd.), celkem dobrou (může být lépe, ale vyžít se z toho dá), vynikající (mohu si dopřát téměř vše, co chci).“

- **Romská komunita**

„Domníváte se, že funguje v Praze 3 romská komunita (dobrovolné setkávání, pomoc, podpora mezi Romy v Praze 3)?“

Vzdělávání dětí a zaměstnání

- **Vzdělávání dětí (odpovídají pouze respondenti, kteří mají s danou problematikou zkušenosti – mají děti, vnoučata, studují atd.)**

„Jaká je Vaše zkušenost s dostupností vzdělání pro členy romské minority (základní, střední a vyšší vzdělání)? Proč?“

„Co byste v oblasti vzdělání v Praze 3 chtěli změnit?“

- **Zaměstnání**

„Jaká je Vaše profese (vzdělání)? Jaké zaměstnání vykonáváte?“

„Bylo/je pro Vás obtížné získat/udržet si zaměstnání? S jakou zkušeností jste se potkali?“

„Jaký vliv má diskriminace na možnosti romské menšiny týkající se vzdělání, zaměstnání a dalších oblastí života?“

Bydlení

- **Bydlení a vztah k řešení potřeb**

„Jaké jsou vaše osobní zkušenosti s hledáním a zajištěním bydlení v Praze 3?“

„Máte dojem, že romská menšina má přístup ke stejnému bydlení jako většinová populace v Praze 3? Proč?“

„Můžete popsat, jakým způsobem se dle Vašeho názoru liší dostupnost bydlení pro romskou menšinu od ostatních skupin v Praze 3? Jaký vliv na dostupnost bydlení pro romskou menšinu má diskriminace nebo předsudky?“

„Jakým způsobem by se mohla společnost, městská část nebo další instituce více angažovat, aby zajistily spravedlivější dostupnost bydlení pro romskou komunitu v Praze 3? Máte nějaké návrhy na to, jak by se dala situace ohledně dostupnosti bydlení pro romskou menšinu zlepšit?“

Pocit bezpečí a diskriminace

- **Vnímání bezpečí a diskriminace**

„Cítíte se na území Prahy 3 v bezpečí, nebo pociťujete nějaké ohrožení či diskriminaci. Můžete si vzpomenout na nějaký konkrétní případ, kdy jste se cítili ohroženi nebo diskriminováni? Jaká byla Vaše reakce?“

- **Příležitosti a romské elity**

„Domníváte se, že Vám společnost nabízí dostatek příležitostí uplatnit Vaše dovednosti, zkušenosti a vzdělání? Proč?“

„Kdo je pro Vás z romské menšiny vzorem? Považujete někoho z romské menšiny za zástupce elit (jak pro romskou menšinu, tak pro majoritu)?“

Dostupnost veřejných služeb

- **Dostupnost zdravotních služeb**

„Domníváte se, že je v Praze 3 dostatek lékařů a zdravotnických zařízení? Případně co Vám chybí, čeho je dostatek. Proč? Jste s kvalitou jejich poskytování spokojeni?“

Dostupnost sociálních služeb

„Domníváte se, že je v Praze 3 dostatek sociálních služeb a pomoci? Případně co Vám chybí, čeho je dostatek. Proč? Jste s kvalitou jejich poskytování spokojeni?“

- **Dostupnost volnočasových a kulturních aktivit**

„Domníváte se, že je v Praze 3 dostatek příležitostí k trávení volného času dětí a dospělých a kulturních aktivit? Případně co Vám chybí, čeho je dostatek. Proč? Jste s kvalitou jejich poskytování spokojeni?“

Závěr, rozloučení, poděkování

- **Vyloučení možnosti nevyjádření**

„Je ještě něco, co souvisí s naším dnešním tématem a nezaznělo, nějaké doporučení?“

Poděkování a zopakování, jak bude nakládáno s informacemi, které zazněly.